

MONITORING EU europoslance Hynka Fajmona

LEDEN / ÚNOR 2009

PETRA KUCHYŇKOVÁ, ONDŘEJ KRUTÍLEK, IVETA FRÍZLOVÁ

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY

BRNO 2009

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY (CDK)

nezávislá, nezisková vzdělávací a kulturní organizace založená ve formě občanského sdružení v srpnu 1993 v Brně

navazuje na některé starší iniciativy, jež souvisejí s rozvojem nezávislých aktivit a vydáváním samizdatových časopisů před listopadem 1989

Činnost

publikační a vydavatelská činnost (od založení CDK přes 250 vydaných knih)

vydávání periodik *Revue Politika* (nástupce někdejší *Revue Proglas*)

a *Proglas* (nástupce časopisu *Teologie & Společnost*)

odborný servis různým složkám veřejné správy

pořádání přednášek, seminářů a konferencí

Struktura CDK

CDK se člení na dva relativně svébytné, přesto však vzájemně intenzivně komunikující instituty: **Institut pro politiku a kulturu (IPK)** a **Institut křesťanských studií (IKS)**. Vedle obou institutů provozuje také vlastní nakladatelství a typografické studio. Vrcholným řídicím orgánem je Rada CDK, jejíž rozhodnutí realizuje výkonný ředitel.

Personální složení Rady CDK

Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D.

předseda CDK

Ing. Zdeněk Granát

finanční ředitel CDK a jednatel

doc. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D.

ředitel IKS

František Mikš

ředitel IPK a jednatel

doc. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

výkonný ředitel CDK

Kontakt

Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)

Venhudova 17, 614 00 Brno, Česká republika

cdk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 801, www.cdk.cz

INSTITUT PRO POLITIKU A KULTURU (IPK)

Činnost

vydávání *Revue Politika*
vydávání knih z oblasti společenských věd
pořádání konferencí, seminářů a přednášek
analýza evropské legislativy a politiky
podpora demokracie v zemích s nedemokratickou minulostí

Revue Politika

exkluzivní pravicový měsíčník pro politiku, společnost a kulturu vycházející nepřetržitě již devatenáctým rokem
podává neotřelý, fundovaný a realistický pohled na dění u nás i v zahraničí
nabízí komentáře, analýzy a eseje nejlepších českých autorů (politologů, historiků, sociologů, ekonomů, právníků a publicistů) a nejzajímavější překlady z prestižních zahraničních časopisů
pravidelně informuje o knižních novinkách týkajících se politiky a všeho, co s ní souvisí
UKÁZKOVÉ ČÍSLO ZDARMA!

Konference, semináře a přednášky

IPK pořádá – samostatně či v součinnosti s některou z akademických nebo neziskových institucí a nadací – odborné konference, semináře či přednášky. Našimi nejčastějšími partnery jsou Filozofická fakulta, Fakulta sociálních studií a Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Analytická činnost

IPK má vytvořenu síť kontaktů na kvalitní a erudované právníky, politology, ekonomy a další odborníky, která umožňuje zajistit vypracování odborných analýz a návrhů zákonů téměř na jakékoli téma
IPK zprostředkovává vazbu mezi politickou reprezentací a akademickým prostředím
od roku 2002 IPK příležitostně vypracovává odborné analýzy pro Ministerstvo zahraničních věcí ČR a Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR a návrhy zákonů pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR

Analýza a monitoring EU

V roce 2004 v rámci IPK vzniklo z iniciativy poslance Evropského parlamentu Hynka Fajmona (EPP-ED/ODS) oddělení pro analýzu evropské legislativy a politiky, jehož posláním je:
zajišťování pravidelného měsíčního monitoringu evropské legislativy
provádění analýz vybraných legislativních problémů
pravidelné zprostředkovávání výsledků práce prostřednictvím médií

Spolupráce s EPP-ED

Od roku 2003 IPK spolupracuje s poslaneckou frakcí EPP-ED v Evropském parlamentu. V rámci této spolupráce:

organizuje konference na nejruznější společensko-politická témata (např. perspektivy EU, cesta České republiky do EU)
vydává odborné publikace (např. sborník *Cesta České republiky do Evropské unie*)
zajišťuje vydávání informačních brožur seznamujících širokou veřejnost s problematikou EU (např. *Co byste měli vědět o Evropském parlamentu, Evropská unie a vaše město/obec, Čeští zemědělci a Společná zemědělská politika Evropské unie*)
vydává přílohy časopisu *Revue Politika* (např. *EPP-ED a evropská politika, EPP-ED a evropská ústava, EPP-ED po rozšíření EU, EPP-ED a liberalizace světového obchodu, EU a její východní sousedé*)

Součástí *Revue Politika* je i rubrika Evropské stránky, kde jsou prezentovány komentáře, analýzy a překlady zahraničních článků týkající se problémů projektu evropské integrace.

Podpora procesů demokratizace

IPK realizuje zahraniční projekty, v jejichž rámci se snaží podporovat procesy demokratizace v zemích, které mají aktuální zkušenost s nedemokratickým režimem. Pro tyto projekty hledá finanční podporu jak u zahraničních, tak i u domácích organizací a institucí.

v letech 2004–2005 se uskutečnil projekt „Democratic Institution Building Process in Transition – Lessons from the Czech Republic“ zaměřený na podporu demokratizačních procesů v Iráku

v roce 2006 proběhl projekt „Jak končí starý režim a začíná nový; čeho se vyvarovat a co podpořit?“ zaměřený na podporu demokratizace na Ukrajině

Personální složení IPK

František Mikš	ředitel
PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Kateřina Hloušková, Ph.D.	odborný pracovník
PhDr. Pavel Pšeja, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Petra Kuchyňková	analytik
Mgr. Ondřej Krutílek	analytik
Bc. Iveta Frízlová	analytik-asistent

Kontakt

Institut pro politiku a kulturu (IPK)
Centra pro studium demokracie a kultury (CDK)
Venhudova 17, 614 00 Brno, Česká republika
ipk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 805
www.cdk.cz/ipk

PROFILY AUTORŮ

Mgr. Petra Kuchyňková

V CDK působí jako analytička evropské legislativy od září 2004. Vystudovala obor mezinárodní vztahy a evropská studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, kde v současnosti postgraduálně studuje obor politologie se zaměřením na mezinárodní vztahy a působí jako asistentka na Katedře mezinárodních vztahů a evropských studií. V rámci své odborné činnosti se věnuje především aktuálnímu dění v Evropské unii, společné zemědělské politice Evropské unie a východní dimenzi vnější politiky Evropské unie. K oblastem jejího odborného zájmu náleží též otázky současné ruské zahraniční politiky se zaměřením na rozvoj vztahu Rusko – Evropská unie.

Mgr. Ondřej Krutílek

V CDK působí jako analytik evropské legislativy a redaktor od září 2004. Od ledna 2005 výkonný redaktor *Revue Politika*. Vystudoval magisterský program mezinárodní vztahy a evropská studia a bakalářský program politologie na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, kde v současnosti postgraduálně studuje politologii se zaměřením na evropská studia. Autor řady odborných textů. Pravidelně publikuje v tištěných médiích.

Bc. Iveta Frízlová

V CDK působí jako analytik-asistent. Vystudovala bakalářský program anglický jazyk a literatura na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Na Fakultě sociálních studií MU v současnosti studuje bakalářský program politologie a mezinárodní vztahy a navazující magisterský program evropská studia.

Navštivte
internetové stránky
www.hynekfajmon.cz

HYNEKFAJMON

POSLANEC EVROPSKÉHO PARLAMENTU ZA ODS

OBSAH

Editorial	6	II. Aktuální problémy	21
Executive summary	7	2.1. Budoucnost EU	21
I. Projednávaná legislativa (vybrané oblasti)	14	Lisabonská smlouva	21
1.1 Evropský parlament	14	2.2 Ekonomika a financování EU	21
Nařízení o statutu		2.3 Energetika	22
evropské soukromé společnosti	14	2.4 Rozšiřování EU	23
Směrnice o mateřské dovolené	14	Chorvatsko	23
Návrh směrnice Evropského parlamentu		Island	24
a Rady, kterou se mění směrnice 1999/62/ES		Turecko	24
o výběru poplatků za užívání určitých pozemních		2.5 Vnější vztahy	25
komunikací těžkými nákladními vozidly	15	„Východní politika“ EU	25
Návrh směrnice, kterou se stanoví postihy		Transatlantické vztahy	25
proti zaměstnavatelům státních příslušníků		2.6 Zemědělství	27
třetích zemí s nelegálním pobytem	15	Health Check	27
Návrh směrnice Evropského parlamentu		Prezentace priorit České republiky	28
a Rady o průmyslových emisích (integrované		III. Přehled klíčových hlasování EP	29
prevenci a omezování znečištění)	16	a hlasování skupiny ODS v EP	29
Zpráva Laperouzové o společné evropské		Plenární zasedání ve dnech 2. – 5. února 2009	29
energetické politice	17	IV. Slovníček	31
1.2 Komise	18	V. Schémata rozhodovacích procedur	33
Revize norem o digitálních tachografech	18	Schéma konzultační procedury	33
Elektronické fakturování v rámci směrnice		Schéma procedury spolupráce	34
o DPH	18	Schéma spolurozhodovací procedury	35
Směrnice o odstupňování přestupků		Schéma rozpočtové procedury	36
v komerční silniční dopravě	19		
Vzájemná pomoc při vymáhání			
daňových pohledávek	19		
1.3 Rada	19		
Návrh směrnice Evropského parlamentu			
a Rady, kterou se mění směrnice 2003/88/EC			
o některých aspektech úpravy pracovní doby	19		

EDITORIAL

Vážení čtenáři,

uplynulé období bylo podobně jako to předcházející definováno především *politickými* debatami o možných řešeních nastalé ekonomické recese, méně se pak odehrálo na poli projednávání konkrétní legislativy, byť příslušné kauzy by rozhodně neměly zůstat bez odezvy. Buď proto, že obsahují kontroverzní prvky (směrnice o pracovní době nebo směrnice o tzv. eurovinětě), nebo byly schváleny Komisí – na základě zmocnění a bez debat na půdě Evropského parlamentu či Rady (viz např. revize norem o digitálních tachografech nebo směrnice o odstupňování přestupků v komerční silniční dopravě). Případně lze doporučit jejich sledování proto, že obsahují některé důležité inovace, které se mají dotknout členských států či nestátních ekonomických aktérů (např. návrh směrnice, kterou se stanoví postihy proti zaměstnavatelům státních příslušníků třetích zemí s nelegálním pobytem). Ke klíčovým tématům diskutovaným (nejen) v rámci institucí EU na přelomu ledna a února náležela i nadále energetika (viz jednání lednové Všeobecné rady věnující se také vnější politice EU, včetně vztahů s Ukrajinou a Ruskem). Plénum Evropského parlamentu se na svém únorovém zasedání věnovalo mimo jiné zprávě Anne Laperouzové přinášející ambiciózní plány v oblasti evropské energetiky do roku 2050 (zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů a další omezení emisí CO₂, ale i nové investice do jaderné energetiky). K dalšímu vývoji docházelo v oblasti rozšiřování EU (pokračování chorvatsko-slovenského sporu, islandské úvahy o začlenění do EU či další postup přístupových jednání s Tureckem, která se dostávají i do souvislosti s plány EU v oblasti diverzifikace energetických zdrojů – viz projekt Nabucco). Vyvýtala se otázka budoucnosti Lisabonské smlouvy, kterou nyní mimo jiné projednává německý ústavní soud. V lednu zasedala také Rada ministrů pro zemědělství a rybolov, kde Česká republika prezentovala své priority a plánované akce pro nadcházející půlrok.

Důležitým tématem zůstává ekonomická krize. České předsednictví navrhuje na počátek března mimořádné neformální zasedání Evropské rady a řešení ekonomických problémů se stává také komplikujícím tématem transatlantických vztahů. Není ovšem tématem jediným v rámci dialogu EU-USA, kde se v souvislosti s příchodem nového amerického prezidenta Obamy hovoří o možném počátku nové etapy.

Autoři

EXECUTIVE SUMMARY

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 Evropský parlament

Nařízení o statutu evropské soukromé společnosti

- Právní výbor Evropského parlamentu 19. ledna poměrem 16:0:7 podpořil vznik statutu evropské soukromé společnosti, jež by měl především malým a středním podnikům umožnit využít potenciálu unijního vnitřního trhu.

Obsah Lehneovy zprávy

- Tzv. Lehneova zpráva statut podpořila (ostatně požadavek na jeho zavedení vzešel před dvěma lety právě z Evropského parlamentu), ovšem s několika korektivy, jež by měly zabránit zneužití daného typu společnosti k obcházení pravidel ochrany zaměstnanců.

Další vývoj

- Plénum Evropského parlamentu by mělo o Lehneově zprávě hlasovat 9. března. Poté lze očekávat společný postoj Rady.

Směrnice o mateřské dovolené

- Výbor Evropského parlamentu pro práva žen uskutečnil 20. ledna veřejné slyšení na téma harmonizace podmínek mateřské dovolené napříč celou EU.

Legislativní pozadí

- Komise navrhla, aby se doba mateřské dovolené v EU prodloužila standardně ze 14 na 18 týdnů a aby se zvýšily objemy prostředků, jež jednotlivé členské státy na mateřskou poskytují.

Obsah debaty

- Debata se vedla kromě meritorních otázek (na nichž nebyla nalezena shoda) také (a zejména) o otázkách procedurálních – zda bude možné dospět k výslednému kompromisu do konce českého předsednictví, resp. do konce mandátu současného Evropského parlamentu (volby se uskuteční v červnu).

Další vývoj

- Výbor by měl o návrhu hlasovat 16. dubna, plénum Evropského parlamentu pak začátkem května.

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 1999/62/ES o výběru poplatků za užívání určitých pozemních komunikací těžkými nákladními vozidly

Legislativní pozadí

- O revizi směrnice o výběru poplatků za užívání pozemních komunikací těžkými nákladními vozidly KOM(2008)436 (tzv. směrnice o eurovinětě) měl výbor TRAN hlasovat již v prvním čtení na svém zasedání 21. ledna 2009.
- Výbor nakonec jen projednával pozměňovací návrhy (sešlo se jich na 500) a hlasování odložil na 11. února 2009, kdy El Khadraouiovu zprávu schválil poměrem 32:14:0. Proti byli poslanci EPP-ED, kterým se podařilo prosadit alespoň bod týkající se poplatků spojených s dopravními zácpami.
- Směrnice není závazná, jejím cílem je stanovit pro členské státy, jež se rozhodnou poplatky zavést, společné standardy.
- Plénum Evropského parlamentu bude o zprávě hlasovat na konci března 2009.

Obsah zprávy EP

- Poplatky za náklady spojené s emisemi CO₂ a dopravními nehodami nejsou zahrnuty do působnosti směrnice. Směrnice se týká externích nákladů spojených se znečištěním vzduchu a mírou hluku.
- Výpočet elektronického mýtného bude na základě environmentálních standardů vozidla („Euro 0 až VI“), typu silnice a denní doby.
- Zpráva EP předpokládá, že finanční prostředky vybrané na základě směrnice budou investovány zpět do vývoje šetrnějších vozidel a výstavby další infrastruktury.
- Oproti platné směrnici se její revize vztahuje na všechny transevropské sítě (TEN), které „obvykle přepravují podstatný objem mezinárodní přepravy zboží“ a na vozidla nad 3,5 tuny (od roku 2012).

Návrh směrnice, kterou se stanoví postihy proti zaměstnavatelům státních příslušníků třetích zemí s nelegálním pobytem

Stav legislativního procesu

- Poslanci Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci přijali 21. ledna 2009 zprávu zpravodaje Claudia Favy (Itálie, PES) poměrem 46:6:1. Návrh směrnice KOM(2007)249 penalizovat zaměstnavatele nelegálních přistěhovalců je součástí balíku týkajícího se přistěhovalské politiky EU, který zahrnuje také směrnici o tzv. modrých kartách a směrnici o jednotném povolení k pobytu.
- Plénum EP odložilo hlasování o zprávě na zasedání 18.–19. února 2009, neboť zpravodaj požaduje text doplnit o deklaraci, která zajistí, že tato norma nezabrání přijetí budoucí legislativy týkající se sub dodavatelů.

Obsah návrhu

- Hlavním cílem navrhované směrnice je řešit problematiku nelegálních přistěhovalců a současně je ochránit před nekorektním jednáním zaměstnavatelů. Zodpovědnost za zaměstnání na území EU nelegálně žijícího pracovníka je přenesena na zaměstnavatele, kterému může hrozit až trestní stíhání v případě vážného porušení práva.
- Firmy využívající subdodavatele a najímající si tak pracovníky přes zprostředkovatelskou firmu budou také odpovědné za to, zda je daný pracovník v EU legálně.
- Výbor EP prosadil také to, že seznam zaměstnavatelů nelegálních pracovníků bude veřejný. Členské státy budou muset vykonávat patřičné inspekce zaměstnavatelů.

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o průmyslových emisích (integrováné prevenci a omezování znečištění)

Stav legislativního procesu

- Parlamentní Výbor pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin schválil 22. ledna 2009 v prvním čtení Krahmerovu zprávu poměrem 43:10:5. Všech 533 dodatků bylo sjednoceno do 63 kompromisních pozměňovacích návrhů.
- Návrh směrnice IPPC (KOM(2007)844) z prosince 2007 byl pozměňovacími návrhy umírněn.

Obsah pozměňovacích návrhů

- Nejspornějším bodem zůstává implementace nejlepších dostupných technik (BAT). Komise požaduje, aby limity emisí vycházely z referenčních dokumentů BAT a byly právně závazné, což v současnosti neplatí.

- Komise má za úkol zveřejnit do 12 měsíců od vydání referenčních dokumentů limity týkající se emisí. Po šesti letech od vydání nového referenčního dokumentu musí pak odpovědná autorita vydat aktualizované požadavky pro získání povolení.

Další vývoj

- První čtení se v plénu Evropského parlamentu uskuteční 10. března 2009. Nicméně, mezi zúčastněnými institucemi nepanuje taková shoda, aby do tohoto data přijaly kompromisní postoj. Volby do Evropského parlamentu by proto přijímání návrhu směrnice mohly posunout do druhé poloviny roku 2009.

Zpráva Laperouzové o společné evropské energetické politice

- EP na svém plenárním zasedání 3. února projednával zprávu Anne Laperouzové (ALDE, Francie), která se týkala perspektiv evropské energetické politiky do roku 2050.
- Jedná se o nelegislativní dokument, který byl přijat nejprve v rámci lednového zasedání Výboru EP pro průmysl, výzkum a energetiku (ITRE). Zpravodajka se v něm vyjadřuje k požadavkům obsaženým v rámci druhé revize evropské energetické strategie (Second Strategic Energy Review; 2nd SER), který Komise vydala v listopadu 2008.
- Do roku 2050 navrhuje pro EU dokonce 60% podíl energie vyrobené z obnovitelných zdrojů a snížení emisí CO₂ až o 80%.
- Zpráva ovšem zohledňuje také důležitou roli jaderné energie, která by měla mít plnohodnotné místo vedle obnovitelných zdrojů typu sluneční energie apod. v rámci energetického mixu. Navrhuje další investice do jaderné energetiky, ovšem v rámci harmonizovaných pravidel, stejně jako do projektů, které by sloužily ke skladování energetických zdrojů.
- Zpráva se věnuje také vnější dimenzi energetické politiky EU, nemohla se tedy vyhnout ani otázce energetické bezpečnosti ve vztazích s Ruskem. Navrhuje zde posílit pozici EU prostřednictvím dosažení plného respektování Energetické charty a jejího tranzitního protokolu ze strany Ruska.
- Zpráva vyzvala Komisi, aby do konce roku 2009 navrhla změnu platné směrnice č. 2004/67/ES týkající se bezpečnosti dodávek zemního plynu.

1.2 Komise

Revize norem o digitálních tachografech

- Komise 23. ledna revidovala dvě normy týkající se digitálních tachografů a jejich využití v nákladních automobilech.

Legislativní pozadí

- Komise revize předložila proto, aby zabránila zneužívání tachografů kvůli obcházení norem o odpočinku profesionálních řidičů, neb právě proto jsou nákladní automobily tachografy vybaveny.

Další vývoj

- Vzhledem k tomu, že Komise obě změny provedla na základě zmocnění příslušných norem, vstoupí v platnost bezprostředně poté, co uplyne dvacet dní od jejich zveřejnění v Úředním věstníku EU (k čemuž došlo 24. ledna).

Elektronické fakturování v rámci směrnice o DPH

- Komise 28. ledna zveřejnila další návrh (KOM(2009)21) na dílčí revizi směrnice o DPH (2006/112), tentokrát s ohledem na možnost elektronického fakturování, jež by nejen mělo napomoci firmám (plátcům DPH), ale také členskými státy, resp. jejich daňovými autoritami, při boji proti daňovým podvodům.

Obsah návrhu

- Papírové a elektronické faktury by měly být postaveny na roveň, současně by měla odpadnout povinnost skladovat jejich papírové kopie či využívat pokročilých elektronických podpisů (advanced electronic signatures) pro to, aby byly elektronické faktury považovány za relevantní.

Další vývoj

- Revize směrnice bude muset být přijata jednomyslně členskými státy v Radě.

Směrnice o odstupňování přestupků v komerční silniční dopravě

- Komise 30. ledna přijala směrnici 2009/5 o odstupňování přestupků v komerční silniční dopravě revidující Přílohu III směrnice 2006/22.

Obsah směrnice

- Norma se týká tzv. sociálních pravidel, tj. těch, jež upravují povolenou dobu řízení a doby odpočinku pro profesionální řidiče působící na území EU (jsou obsahem nařízení 3820/85 a 3821/85). Komise vytvořila „typologii“ tří druhů přestupků: malé, vážné a velmi vážné.

Další vývoj

- Komise směrnici přijala na základě zmocnění plynoucího ze směrnice 2006/22 a hned poté ji zveřejnila v Úředním věstníku EU.

Vzájemná pomoc při vymáhání daňových pohledávek

- Komise 2. února předložila dva legislativní návrhy (KOM(2009)28 a KOM(2009)29), jejichž cílem je zefektivnění boje proti daňovým podvodům a revize směrnic 1977/799 a 1976/308 (kodifikovaná jako 2008/55).

Obsah návrhů

- Krom jiného by měla skončit praxe, kdy se některé členské státy „zaštiťují“ bankovním tajemstvím a odmítají vydat potřebné údaje.

Další vývoj

- Rada bude o návrzích rozhodovat jednomyslně, Evropský parlament bude pouze konzultován.

1.3 Rada

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/88/EC o některých aspektech úpravy pracovní doby

- České předsednictví zahájilo 10. února 2009 třítydenní neformální jednání mezi Radou, Komisí a Evropským parlamentem s cílem nalézt kompromis k návrhu směrnice o pracovní době (KOM(2004)607) mezi Radou a Evropským parlamentem.

Postoj Komise

- Komise přijala 15 pozměňovacích návrhů (6 zcela, 3 z části, 6 v principu/k přeformulování). Odmítla 7 pozměňovacích návrhů (5 týkajících se výjimky – tzv. opt-out z maximální 48hodinové pracovní doby).
- Komise nesouhlasí s úplným zákazem výjimky tři roky po vstoupení směrnice v platnost tak, jak to navrhl EP. Na druhou stranu souhlasí se zákazem možnosti opt-out ve zkušební době zaměstnance, který je v této době vystaven většímu tlaku. Dočasně zaměstnaní (méně než 10 týdnů ročně u jednoho zaměstnavatele) budou moci po 4 týdnech požádat o opt-out, pokud výjimka zůstane ve směrnici zakotvena.

Postoj Rady

- Opt-out ze 48hodinového pracovního týdne využívá 15 členských států. S úplným zrušením této výjimky souhlasí pouze Belgie, Maďarsko, Řecko a Španělsko.

- Většina členských států výjimku zrušit nechce, některé státy schvalují její omezení na určitá odvětví nebo na omezenou dobu. V otázce pracovní pohotovosti je Rada ochotna přehodnotit svůj postoj k možnosti zařadit ji do celkové pracovní doby.

Očekávaný vývoj

- 17. března 2009 začne v rámci spolurozhodovací procedury tzv. dohodovací řízení, které potrvá šest týdnů. Na plenárním zasedání v květnu 2009 budou poslanci hlasovat o dohodě mezi Radou a Evropským parlamentem, pokud bude dosažena dohodovacím řízením.

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

2.1. Budoucnost EU

Lisabonská smlouva

Německo

- Na konci ledna byla k německému Spolkovému ústavnímu soudu podána druhá ústavní stížnost na Lisabonskou smlouvu.
- 10. a 11. února 2009 se Spolkový ústavní soud zabýval první stížností podanou konzervativním poslancem Peterem Gauweilerem (CSU), který argumentoval tím, že Lisabonská smlouva není v souladu se základními občanskými právy a národnímu parlamentu odpírá jeho pravomoc.
- Soud vynese konečné rozhodnutí v létě tohoto roku. Německý prezident není povinen čekat na rozhodnutí soudu, ale učinil tak z vlastního rozhodnutí, aby předešel možným problémům.

Polsko a Česká republika

- Polský prezident je druhým, kdo nepodepsal parlamentem ratifikovanou smlouvu. Zákodníci jej v symbolické rezoluci vyzývají, aby tak učinil. Prezident Kaczynski podepsat odmítá, dokud irští občané smlouvu nepřijmou ve druhém referendu plánovaném pravděpodobně na podzim.
- Stejný postoj zastává český prezident Václav Klaus.
- Poslanecká sněmovna parlamentu ČR již podruhé odložila projednávání Lisabonské smlouvy v dolní komoře Parlamentu na 17. únor 2009.

2.2 Ekonomika a financování EU

Ekonomický summit EU

- České předsednictví se rozhodlo na kritiku začínající z některých stran ohledně pasivního

přístupu k řešení ekonomické krize reagovat uspořádáním mimořádného neformálního zasedání Evropské rady 1. března 2009 věnovaného finančním otázkám.

- Summit se má uskutečnit v Bruselu a jeho konání ohlásil na společné tiskové konferenci s předsedou Komise Barrosem 11. února český premiér Topolánek.
- Summit by měl předcházet pravidelnému zasedání Evropské rady 19. – 20. března a londýnskému setkání skupiny G20, které se má uskutečnit 2. dubna.
- Cílem summitu, který svolává premiér Topolánek, má být podle českého předsednictví také výzva státům EU, aby nepodléhaly pokušení nové vlny protekcionismu a regulace.

Řešení krize v EU – Plán ekonomické obnovy

- V EU má být základem řešení ekonomické krize Evropský plán ekonomické obnovy, který přijala Evropská rada v prosinci 2008 a který má představovat klíčovou iniciativu na řešení krize vytvořenou na nadnárodní úrovni. Předpokládá finanční pomoc ve výši 200 mld. €, z hlediska výdajů rozpočtu samotné EU je ovšem poměrně „úsporný“. EU má z těchto dvou set miliard poskytnout pouze 30 mld. € (včetně prostředků od Evropské investiční banky), zbytek mají financovat členské státy.
- Evropský plán ekonomické obnovy je nyní projednáván v rámci příslušných výborů Evropského parlamentu (Výbor pro hospodářské a měnové otázky, Rozpočtový výbor), EP se přitom přiklání k názoru, že angažmá EU je v této podobě nedostatečné a že je potřeba další nová iniciativa na evropské úrovni.

Zpráva Elisy Ferreiry

- Výbor pro hospodářské a měnové otázky reagoval na Evropský plán ekonomické obnovy vlastní zprávou Elisy Ferreiry (PES, Portugalsko) přijatou 11. února (projednávání na plenárním zasedání se má uskutečnit 9.–12. března). Zpráva doporučuje soustředit se především na podporu pracovních trhů a nezapomínat v těžkých dobách na boj proti sociálnímu vyloučení.

Zpráva Larosierova

- Základem pro jednání EU, a to i na mezivládní bázi, o řešení ekonomické krize v rámci schůzky skupiny G20 je zpráva ad hoc skupiny vedené Francouzem Jacquesem de Larosier, někdejší předsedou Mezinárodního měnového fondu a Evropské banky pro obnovu a rozvoj. Výsledkem práce této ad hoc skupiny má být návrh dalších regulačních opatření, která se mají týkat především finančního sektoru.

2.3 Energetika

- Během druhé poloviny ledna a počátku února ještě částečně doznávaly ohlasy „plynové krize“, která zaujímala první stránky deníků a periodik informujících o dění v EU v prvních týdnech nového roku.
- Lednová rusko-ukrajinská smlouva upravující mimo jiné cenové podmínky vzájemného obchodu s plynem na nadcházející desetileté období situaci uklidnila a došlo především k obnově dodávek plynu do Evropy.

Komise a Kozloduj

- „Plynová krize“ si vynutila i některé změny v přístupu EU k energetické politice jednotlivých členských států, které by jinak byly pravděpodobně nemyslitelné. Komise například rozhodla, že bude plně respektovat potenciální požadavek Bulharska zprovoznit znovu třetí a čtvrtý blok jaderné elektrárny Kozloduj, které musely být uzavřeny v předvečer bulharského vstupu do EU.

Energetika na lednovém zasedání Všeobecné rady

- Energetické otázky byly diskutovány také na zasedání Všeobecné rady 26.–27. ledna. Energetická bezpečnost a otázka diverzifikace mají být také jedním z klíčových témat zasedání Evropské rady 19.–20. března.

Konference o projektu Nabucco

- Již v lednu se také uskutečnila konference zástupců zainteresovaných zemí na téma chystaného projektu sítě plynovodů Nabucco, která by se měla stát jednou z příležitostí pro diverzifikaci dodávek plynu do Evropy. Konferenci, která se zabývala také technickými a finančními otázkami spojenými s plánovanou konstrukcí systému Nabucco, pořádala a zaštitila Evropská komise.

2.4 Rozšiřování EU

Chorvatsko

Spor Slovinska a Chorvatska

- Prioritou českého předsednictví je podpořit Chorvatsko při dokončování přístupových jednání. Současný spor Chorvatska se Slovinskem o pevninské i mořské hranice však tato jednání komplikují.
- Na posledním jednání ke konci ledna se podařilo speciálnímu slovinsko-chorvatskému hraničnímu výboru dosáhnout dílčího úspěchu ohledně 6 km dlouhé pevninské hranice. Nicméně, problém hranice v severní části Jaderského moře je stále nevyřešen.

- Po své návštěvě obou zemí se komisař pro rozšiřování Oli Rehn vyslovil pro brzké ukončení sporu a nabídl zemím asistenci Komise. Slovinsko i Chorvatsko si nechaly čas na rozmyšlenou. Slovinsko zdůraznilo, že svoje stanovisko nezmění, pokud Chorvatsko nestáhne z Komise mapy, které v rámci přístupových jednání předložilo a které nastiňují možné řešení sporu.
- Nicméně, na konferenci o bezpečnosti v Mnichově 7. února se obě země domluvíly na uspořádání jednání, kde detailně problém hranice prodiskutují.

Chorvatsko a ICTY

- Úspěch přístupových jednání je pro Chorvatsko podmíněn také efektivní spoluprací s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY) při OSN a s tím spojeným otevřením vyjednávací kapitoly justice a základní práva.
- Chorvatská místopředsedkyně vlády Jadranka Kosor zdůraznila, že země předala tribunálu všechny dokumenty, které má. V prosinci 2008 Brammertz vydal zprávu, ve které se ale uvádí, že chorvatská spolupráce s ICTY není kompletní. Další zprávu prokurátor předloží v létě.

Island

- Vstup malého ostrovního státu do Evropské unie je horkým tématem obzvláště v době jeho ekonomického zhroucení v důsledku finanční krize.
- Pokud by Island podal oficiální přihlášku na členství, mohl by se stát jejím členem v roce 2011. Komisař Oli Rehn potvrdil, že Unie by o členství tohoto státu měla zájem a byla by schopna přijmout jej s největší pravděpodobností společně s Chorvatskem.
- Předčasné volby jsou plánovány na 25. dubna 2009. Do té doby bude vládnout sociální demokracie, která vstup do Unie podporuje, a spíše euroskeptická strana Zelených, která je pro bilaterální řešení vztahů. Nová vláda potvrdila, že ustaví speciální výbor, který se možností vstupu do EU a přijetím eura bude zabývat.

Turecko

- V polovině ledna Turecko pohrozilo, že v případě omezení přístupových jednání přehodnotí svojí podporu plánovanému projektu Nabucco, který by měl být nástrojem diverzifikace unijních energetických zdrojů. Plyn z Kaspického moře by měl vést do Rakouska právě přes Turecko, Bulharsko, Rumunko a Maďarsko.

- Vyjednávací kapitole týkající se energetiky Turecko ještě neotevřelo. Komise je připravena tuto kapitolu otevřít a čeká na souhlas členských států. České předsednictví nicméně uvedlo, že konsensus k tomuto tématu mezi státy není, ale že pracuje na jeho získání.

Rezoluce EP

- Poslanci EP ve Výboru pro zahraniční věci schválili hodnotící zprávu vývoje tureckého přístupového jednání v roce 2008. V rezoluci dospěli k závěru, že Turecko ve svém demokratickém procesu postupuje dost pomalu.
- Turecký parlament by také měl začít pracovat na nové občanské ústavě a rezoluce vyzývá i k vyřešení dlouhotrvající situace na Kypru a s tím související stažení tureckých jednotek z ostrova (předpokládaný počet je 40 000 vojáků).
- Poslanci uvítali spuštění televizního kanálu v Kurdštině od 1. ledna 2009. Výbor ale vyjádřil nespokojenost nad jednáním v Radě ohledně kapitoly energetika
- Rezoluce naopak vyzdvihla angažmá Turecka na Blízkém východě a jižním Kavkaze, obzvláště pak při konfliktu Ruska a Gruzie.

2.5 Vnější vztahy

„Východní politika“ EU

EU – Ukrajina

- Ve vztazích s Ukrajinou nadále probíhají jednání o podobě asociací dohody, která by měla ustanovit zónu volného obchodu mezi oběma entitami či usnadnit vízovou proceduru, neměla by však pravděpodobně (na rozdíl od tzv. Evropských dohod podepisovaných státy východního rozšíření) obsahovat závazek budoucího rozšíření EU o Ukrajinu.

EU – Rusko

- V případě Ruska pak nadále probíhá již několikaletý proces přípravy nové dohody o partnerství a spolupráci, summit EU-Rusko je naplánován na květen. Ruský premiér Putin by navíc měl během českého předsednictví navštívit Prahu a diskutovat především o otázkách energetické bezpečnosti.

Evropská sousedská politika

- Lednová Všeobecná rada schválila také finanční prostředky pro rok 2009 v rámci nového investičního nástroje pro politiku sousedství (Neighbourhood Investment Facility; NIF), které mají být v roce 2009 zaměřeny především na infrastrukturní projekty.

Transatlantické vztahy

- Za nejdůležitější událost transatlantických vztahů ve sledovaném období lze z pochopitelných důvodů označit „střídání stráží“ v Bílém domě. Po lednové inauguraci se ujal funkce nový americký prezident Barack Obama spolu se svým týmem, v němž křeslo ministryně zahraničí zaujímá manželka někdejšího prezidenta a Obamova soupeřka v primárních volbách Hillary Clintonová.

Klimatické změny a energetika

- Jedním z klíčových témat má být boj proti změnám klimatu, v němž EU již dlouhou dobu usiluje hrát hlavní úlohu, nyní chce tuto otázku více akcentovat také americká strana, především v souvislosti s jednáním o nové smlouvě, která má nahradit Kjótský protokol.

Politická a bezpečnostní dimenze

- EU by mohla zaujmout vstřícnější postoj vůči představám Obamovy administrativy o dislokaci amerických vojsk v zahraničí. Nový prezident deklaruje snahu posílit vojenskou přítomnost v Afghánistánu, kam by se mělo přesunout těžiště boje proti terorismu, na úkor Iráku.

Ekonomické a obchodní vztahy

- Určité napětí do obchodních vztahů vnesla klauzule „buy American“, kterou 10. února schválil americký Senát. Ve skutečnosti se jedná o požadavek směřující k americkým vládním agenturám, aby se dostávalo v rámci boje s ekonomickou krizí státní (vládní) podpory pouze produkci vyrobené v USA.
- EU se obává, že Obamovy USA budou mít v rámci řešení ekonomické krize tendenci uzavírat americký trh (nejen) před evropskými výrobky a přiklání se proto naopak k verzi, kterou v lednu projednávala dolní komora reprezentantů amerického Kongresu.

Obchod se zemědělskými produkty

- Obchodní vztahy jsou trvalým zdrojem určitého napětí ve vztazích EU-USA, což se zejména v minulosti projevovalo především v oblasti zemědělského obchodu. Mezi USA a EU zde nadále přetrvávají problémové body, kterými jsou hlavně kvalita potravin či související problematika GMO.

Justice a vnitra – Guantánamo

- Další ze zajímavých oblastí spolupráce i občasněho napětí transatlantických vztahů je spolupráce na poli justice a vnitra. Nyní nový prezident Obama „odpověděl“ některým kritikům americké protiteroristické politiky z EU rozhodnutím o uzavření základny Guantánamo během roku. V rámci členských států EU tento krok vyvolal

debatu, zda mají evropské státy přijmout některé ze zadržovaných osob.

2.6 Zemědělství

Health Check

- Vzhledem k tomu, že proces formulace společné pozice Rady ministrů zemědělství ohledně střednědobé revize SZP (Health Check) byl již doveden do konce na listopadovém jednání Rady, tedy ještě v průběhu francouzského předsednictví, jak bylo plánováno, zasedání Rady 19. ledna pod vedením českého ministra Gandaloviče již pouze formálně schválilo kvalifikovanou většinou jednotlivé legislativní normy, které revizní balík tvoří (viz předchozí monitoringy).

Výsledek hlasování

- Česká republika se zdržela hlasování, Estonsko a Slovensko hlasovalo proti reviznímu balíčku, lotyšská delegace odmítla návrh Nařízení Rady, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor pro zemědělce v rámci společné zemědělské politiky a kterým se zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce, a návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 ze dne 20. září 2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Implementace Health Check

- Nařízení Rady, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor pro zemědělce v rámci společné zemědělské politiky a kterým se zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce, má vstoupit v platnost sedmý den po publikaci v Úředním věstníku, počítá se s jeho účinností od 1. ledna 2009. V úvahu je bráno přechodné období pro přechod z aplikace režimu jednotné platby na plochu (SAPS) na režim jednotné platby na farmu (SPS) pro nové členské státy, které bylo prodlouženo až do konce roku 2013.
- Podobně se s účinností od 1. ledna 2009 počítá u Nařízení Rady o úpravách ve společné zemědělské politice prostřednictvím změn nařízení (ES) č. 320/2006, nařízení (ES) č. 1234/2007, nařízení (ES) č. 3/2008 a nařízení (ES) č. [...] / 2008. Pouze některá ustanovení mají nabývat

platnost postupně v průběhu roku 2009, respektive od 1. dubna 2011). Vstup v platnost sedm dnů po publikaci v Úředním věstníku a účinnost od 1. ledna 2009 se týká také Nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 ze dne 20. září 2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV).

Prezentace priorit České republiky

- Na zasedání Rady ministrů zemědělství 19. ledna byly také prezentovány priority a klíčové otázky, jimž se chce zde v tomto půlroce zabývat české předsednictví.
- Bude se jednat především o diskusi o budoucnosti sektoru zemědělství a SZP jako takové po roce 2013.
- Další oblastí je kvalita zemědělských produktů, což do značné míry vyplývá i z legislativní aktivity Komise.

Redefinice tzv. znevýhodněných oblastí (LFA)

- Tato otázka opět souvisí s legislativní aktivitou Komise, která formou sdělení navrhuje redefinici tzv. znevýhodněných oblastí, které jsou v systému financování SZP naopak zvýhodněny např. sníženou mírou spolufinancování u projektů určených pro druhý pilíř SZP.
- Další prioritou českého předsednictví je zjednodušení SZP a „lepší regulace“ ve smyslu snižování administrativní zátěže a zjednodušování komplikovaného systému legislativních norem. ČR chce věnovat pozornost také odvětvím souvisejícím se zemědělskou výrobou, v souvislosti s nyní populárním heslem týkajícím se kvality potravin je to především veterinární a fytosanitární sektor.
- Předsednictví se bude zabývat také Komisí předloženým návrhem nařízení, které se týká informování zákazníků o složení potravinářských produktů a bude předmětem spolurozhodování EP.
- Navzdory tomu, že ČR není pobřežním státem, musí se coby předsednická země zabývat také společnou rybolovnou politikou. Poslední prioritní otázkou, kterou opět klade na předsednický stůl ČR legislativní program Komise, je otázka lesnictví a jednotného trhu se stavebním dřívím a produkty ze dřeva v rámci EU.

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 EVROPSKÝ PARLAMENT

Nařízení o statutu evropské soukromé společnosti

Právní výbor Evropského parlamentu 19. ledna poměrem 16:0:7 podpořil vznik statutu evropské soukromé společnosti, jež by měl především malým a středním podnikům umožnit využít potenciálu unijního vnitřního trhu.

Legislativní pozadí

Komise návrh (KOM(2008)396) předložila coby součást tzv. zákona o malém podnikání (Small Business Act) loni v červnu. Statut by měl zajistit možnost vytvořit společnost kdekoli v EU na základě jednotných podmínek a s minimálním základním kapitálem. Rovněž by měl zajistit, aby se společnost mohla přesouvat s jedné země do druhé, aniž by se musela ohlížet na příslušná pravidla dotčených zemí (pochopitelně s výjimkou pravidel daňových, týkajících se pracovního práva, účetnictví a úpadku).

Obsah Lehneovy zprávy

Tzv. Lehneova zpráva statut podpořila (ostatně požadavek na jeho zavedení vzešel před dvěma lety právě z Evropského parlamentu), ovšem s několika korektivy, jež by měly zabránit zneužití daného typu společnosti k obcházení pravidel ochrany zaměstnanců.

Evropská soukromá společnost by měla povinně (do dvou let od založení) obsahovat tzv. přeshraniční prvek, aby bylo zajištěno, že vznikla na základě skutečné potřeby překonat jinak často obtížně zvládnutelné rozdíly mezi národními právními řádami. V případě transferu společnosti z jedné země do druhé (a v případě minimálního počtu 500 zaměstnanců ze země, která nabízí, pokud jde o participaci zaměstnanců, lepší podmínky) by měl být zajištěn soulad s normami EU, nikoliv – jak předpokládá návrh Komise – soulad s normami domovské nebo hostitelské země podle toho, z níž aktuálně pochází větší podíl zaměstnanců. Konečně poslední změnou by měl být požadavek doložit základní kapitál ve výši 1 € „certifikátem solventnosti“; v opačném případě by se základní kapitál automaticky navyšoval na 8 tis. €.

Hodnocení a reakce aktérů

Obecně lze říci, že poslanci akceptovali většinu výtek, které vůči návrhu uplatnily odbory (ETUC). Zaměstnavatelé přitom upozorňují, že pokud se např. realizuje podmínka s přeshraničním prvkem, většina (90 %) malých a středních podniků možnosti statutu evropské soukromé společnosti nevyužije, neb ji nesplní.

Další vývoj

Plénum Evropského parlamentu by mělo o Lehneově zprávě hlasovat 9. března. Poté lze očekávat společný postoj Rady.

Směrnice o mateřské dovolené

Výbor Evropského parlamentu pro práva žen uskutečnil 20. ledna veřejné slyšení na téma harmonizace podmínek mateřské dovolené napříč celou EU.

Legislativní pozadí

Daná akce se uskutečnila v důsledku předložení revize směrnice 92/85 o mateřské dovolené v říjnu loňského roku.

Komise navrhla, aby se doba mateřské dovolené v EU prodloužila standardně ze 14 na 18 týdnů a aby se zvýšily objemy prostředků, jež jednotlivé členské státy na mateřskou poskytují.

Obsah debaty

Debata se vedla krom meritorních otázek (na nichž nebyla nalezena shoda) také (a zejména) o otázkách procedurálních – zda bude možné dospět k výslednému kompromisu do konce českého předsednictví, resp. do konce mandátu současného Evropského parlamentu (volby se uskuteční v červnu).

Veřejné slyšení se vedlo v duchu rozporů mezi reprezentanty zaměstnavatelů, kteří tvrdí, že náklady na realizaci řešení navrhovaného Komisí budou vysoké, nehledě na to, že zatíží primárně členské státy a ne Unii, a zástupci zaměstnanců, již požadují, aby „ženy nebyly penalizovány za to, že jsou těhotné“. Zpravodajka návrhu Edite Estrellová sice uznala, že nadměrná ochrana (overprotection) nic neřeší,

navrhla ale pouze dílčí změny návrhu: aby mohli mateřskou standardně pobírat i muži.

Další vývoj

V následujícím období by se mělo uskutečnit několik odborných setkání na úrovni ministerské pracovní skupiny pro sociální otázky s předložením konkrétních řešení na březnové nebo červnové Radě ministrů odpovědných za oblast práce a sociálních věcí.

■ Výbor by měl o návrhu hlasovat 16. dubna, plénum Evropského parlamentu pak začátkem května.

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 1999/62/ES o výběru poplatků za užívání určitých pozemních komunikací těžkými nákladními vozidly

Legislativní pozadí

O revizi směrnice o výběru poplatků za užívání pozemních komunikací těžkými nákladními vozidly KOM(2008)436 (tzv. směrnice o euroviněťě) měl výbor TRAN hlasovat již v prvním čtení na svém zasedání 21. ledna 2009.

■ Výbor nakonec jen projednával pozměňovací návrhy (sešlo se jich na 500) a hlasování odložil na 11. února 2009, kdy El Khadraouiovu zprávu schválil poměrem 32:14:0. Proti byli poslanci EPP-ED, kterým se podařilo prosadit alespoň bod týkající se poplatků spojených s dopravními zácpami.

Směrnice není závazná, jejím cílem je stanovit pro členské státy, jež se rozhodnou poplatky zavést, společné standardy. Plénum Evropského parlamentu bude o zprávě hlasovat na konci března 2009.

Obsah zprávy EP

■ Poplatky za náklady spojené s emisemi CO₂ a dopravními nehodami nejsou zahrnuty do působnosti směrnice. Směrnice se týká externích nákladů spojených se znečištěním vzduchu a mírou hluku.

Poplatky spojené s dopravními zácpami se zavádějí jen v případě, že budou podobně aplikovány na další „uživatelé silnic“. Před tímto opatřením musejí státy podniknout plány na rozšíření kapacity těchto silnic. Konečné rozhodnutí tyto poplatky zavést je na členských státech.

■ Výpočet elektronického mýtného bude na základě environmentálních standardů vozidla („Euro 0 až VI“), typu silnice a denní doby.

Navýšení výdajů pro uživatel silnic se podle výpočtu Komise očekává asi o 3 %. Výpočet poplatků bude stupňován podle míry znečištění – vozidla typu Euro 0 budou platit nejvíce, ekologicky šetrné vozy málo nebo vůbec.

■ Zpráva EP předpokládá, že finanční prostředky vybrané na základě směrnice budou investovány zpět do vývoje šetrnějších vozidel a výstavby další infrastruktury.

V horských a městských oblastech bude možné zavést tzv. „přirážky“, jejichž výnos se investuje do vybudování alternativních spojení v dané oblasti.

■ Oproti platné směrnici se její revize vztahuje na všechny transevropské sítě (TEN), které „obvykle přepravují podstatný objem mezinárodní přepravy zboží“ a na vozidla nad 3,5 tuny (od roku 2012).

Poslanci navrhuji, že si města ponechají možnost vybírat speciální poplatky (např. poplatek za dopravní zácpu v Londýně). Zpráva také předpokládá, že Komise vypracuje do konce roku 2013 zprávu, zda je potřeba začlenit do působnosti směrnice také osobní automobily, rozšířit výběr poplatků spojených s externími náklady na dopravní nehody a emise CO₂.

Sporné body

■ Členské státy nechtějí být omezovány v tom, jak s vybranými finančními prostředky naloží. V tomto bodě jsou ale všechny frakce Evropského parlamentu jednotné a podpořeny Komisí.

Návrh vítá železniční sektor, i když jej považuje za málo striktní. Požadoval totiž zahrnutí do poplatků výdaje spojené jak s emisemi CO₂, tak dopravními zácpami. Za nedostatečnou považuje zprávu EP nevládní organizace T&E (Transport and Environment), jež se dožaduje zavedení přísnějších opatření. Podle T&E nákladní doprava (představující 7% z celkových kilometrů na silnici) způsobuje z 20% dopravní zácpy; to ale dopravní sektor zpočybňuje.

Zástupce evropských obchodních komor a průmyslu Eurochambers pak požaduje, aby plénum EP na svém březnovém hlasování vyškrtlo možnost zpoplatnit náklady na dopravní zácpy, což by podle nich mělo negativní dopad obzvláště na malé přepravce a podnikatele. Eurochambers naopak vítá nezačlenění CO₂. Kritici návrhu směrnice poukazují především na to, že silniční doprava je již v současnosti poplatky nejvíce zatíženou.

Návrh směrnice, kterou se stanoví postihy proti zaměstnavatelům státních příslušníků třetích zemí s nelegálním pobytem

Stav legislativního procesu

■ Poslanci Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci přijali 21. ledna 2009 zprávu zpravodaje Claudia Favvy (Itálie, PES) poměrem 46:6:1. Návrh směrnice KOM(2007)249 penalizovat zaměstnavatele nelegálních přistěhovalců

je součástí balíku týkajícího se přistěhovalské politiky EU, který zahrnuje také směrnici o tzv. modrých kartách a směrnici o jednotném povolení k pobytu.

Plénium EP odložilo hlasování o zprávě na zasedání 18.–19. února 2009, neboť zpravodaj požaduje text doplnit o deklaraci, která zajistí, že tato norma nezabrání přijetí budoucí legislativy týkající se subdodavatelů.

Obsah návrhu

Hlavním cílem navrhované směrnice je jak řešit problematiku nelegálních přistěhovalců a současně je ochránit před nekorektním jednáním zaměstnavatelů. Zodpovědnost za zaměstnání na území EU nelegálně žijícího pracovníka je přenesena na zaměstnavatele, kterému může hrozit až trestní stíhání v případě vážného porušení práva.

Hlavními body návrhu jsou, že zaměstnavatel nelegálních pracovníků bude v případě porušení normy vystaven finančním a administrativním sankcím, při závažném činu (obchodu s lidmi, opakovaném porušení normy apod.) mu bude hrozit trestní stíhání. Bude mu hrozit až 5letý zákaz ucházet se o veřejné zakázky nebo státní podporu. Zaměstnavatel bude povinen uhradit náhradu škod vzniklou státu (úniky na daních apod.) a nezaplacenou mzdu pracovníkovi, která by měla proběhnout automaticky. Zaměstnanecký poměr se bude automaticky brát jako tří měsíční, pokud zaměstnavatel či zaměstnanec neprokáže jinak.

Členské státy se shodly na tom, že sníží finanční pokutu osobám tajně zaměstnávající nelegální pracovníky v domácnosti při prokázání, že nedochází k jejich vykořisťování.

Firmy využívající subdodavatele a najímají si tak pracovníky přes zprostředkovatelskou firmu, budou také odpovědné za to, zda je daný pracovník v EU legálně.

Nelegální pracovník bude moci podat stížnost proti zaměstnavateli, k čemuž mu budou nápomocny dobrovolné organizace při odborech, aniž by byly stíhány za napomáhání nelegálním osobám zůstat na území EU. V jistých případech spolupráce bude možné danému pracovníkovi vystavit dočasný souhlas k pobytu.

Výbor EP prosadil také to, že seznam zaměstnavatelů nelegálních pracovníků bude veřejný. Členské státy budou muset vykonávat patřičné inspekce zaměstnavatelů.

Ti budou mít také povinnost kontrolovat zaměstnance z třetích zemí, zda mají platné povolení k pobytu a informovat o nově najatém pracovníkovi patřičné národní orgány.

Sporné body

Rada pro spolupráci v oblastech justice a vnitra byla právě v otázce trestních sankcí nejednotná. S jejich zavedením nesouhlasily Německo, Polsko, Nizozemí a Švédsko. Velká Británie obecně souhlasila s potřebou zavést tuto směrnici, nicméně využila v této oblasti své výjimky (tzv. opt-out). Velká Británie argumentovala tím, že EU nemá kompetenci k tomu, aby norma obsahovala trestní sankce, a nesouhlasila ani s tím, aby díky možnostem stížnosti či zpětné platby byl odchod nelegálně zaměstnaného zdržován.

I přes to, výsledný kompromis zpravodaje Favy a předsednictví Rady má naději na schválení v prvním čtení v Evropském parlamentu.

Návrh vyvolal vlnu kritiky také z řad zástupců zaměstnavatelů a podniků (BusinessEurope), odbory jej naopak vítají.

BusinessEurope souhlasí s kontrolou nelegálního zaměstnávání jako takového, neboť podle ní vytváří nefér konkurenční prostředí pro poctivé podnikatele. Návrh je podle něj ale disproportní, protože příliš administrativně zatěžuje zaměstnavatele a ukládá značné sankce.

Navíc, zodpovědnost za najímané pracovníky prostřednictvím třetí strany bude podle nich těžko dosažitelná.

Záměr směrnice naopak vítají odbory zastoupené organizací ETUC a poukazují na to, že většina pracovníků není najímána přímo, ale zprostředkovaně.

Zpravodaj Fava proto požaduje doplnit zprávu o deklaraci, která zajistí, že tato norma nezabrání přijetí budoucí legislativy týkající se těchto subdodavatelů. Návrh chce české předsednictví ještě předložit členským státům k projednání.

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o průmyslových emisích (integrované prevenci a omezování znečištění)

Stav legislativního procesu

Parlamentní Výbor pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin schválil 22. ledna 2009 v prvním čtení Krahmerovu zprávu poměrem 43:10:5. Všechny 533 dodatků bylo sjednoceno do 63 kompromisních pozměňovacích návrhů.

Návrh směrnice IPPC (KOM(2007)844) z prosince 2007 byl pozměňovacími návrhy umírněn.

Obsah pozměňovacích návrhů

Nejspornějším bodem zůstává implementace nejlepších dostupných technik (BAT). Komise požaduje, aby limity emisí vycházely z referenčních dokumentů BAT a byly právně závazné, což v současnosti neplatí.

Přidělování povolení má být flexibilnější a respektovat konkrétní místní podmínky. V rámci komitologie dojde k vytvoření nových (již třetích) minimálních limitů, které by nemohly být v žádném případě překročeny.

Do směrnice budou zahrnuty podniky střední velikosti (20–50 MW), ale vyjmuty podniky do 50 MW, které operují s méně než 500 hodinami za rok. Používat by se měly prostředky k zabránění zhoršování kvality půdy a podzemní vody a zachována má být povinnost škodu odstranit. V případě nebezpečného odpadu jsou povinné kontroly. Operátoři musejí do dvou let splňovat dané podmínky.

Komise má za úkol zveřejnit do 12 měsíců od vydání referenčních dokumentů limity týkající se emisí. Po šesti letech od vydání nového referenčního dokumentu musí pak odpovědná autorita vydat aktualizované požadavky pro získání povolení.

Výbor podporuje snahu o zmenšení administrativní zátěže (zprávy, inspekce) a lepší informovanost veřejnosti.

Další vývoj

První čtení se v plénu Evropského parlamentu uskuteční 10. března 2009. Nicméně, mezi zúčastněnými institucemi nepanuje taková shoda, aby do tohoto data přijaly kompromisní postoj. Volby do Evropského parlamentu by proto přijímání návrhu směrnice mohly posunout do druhé poloviny roku 2009.

Zpráva Laperousové o společné evropské energetické politice

EP na svém plenárním zasedání 3. února projednával zprávu Anne Laperousové (ALDE, Francie), která se týkala perspektiv evropské energetické politiky do roku 2050.

Jedná se o nelegislativní dokument, který byl přijat nejprve v rámci lednového zasedání Výboru EP pro průmysl, výzkum a energetiku (ITRE).

Legislativní a politické pozadí – 2nd SER

Anne Laperousová se ve zprávě vyjadřuje k požadavkům obsaženým v rámci druhé revize evropské energetické strategie (Second Strategic Energy Review; 2nd SER), který Komise vydala v listopadu 2008.

Cílem nové strategie Komise má být posílení solidarity mezi členskými státy v energetické oblasti, nová energetická politika EU se má zaměřovat na budování energetických sítí a posílení investic do efektivnějších a z hlediska emisí oxidu uhličitého ekologičtějších technologií. Součástí je návrh na Akční plán EU pro energetickou bezpečnost a solidaritu, který se

zaměřuje na energetickou budoucnost EU v delším časovém horizontu let 2020–2050. Akční plán stanovuje 5 oblastí, v nichž je podle Komise nutná další legislativní aktivita pro zajištění udržitelného zásobování EU energiemi (posílení energetické účinnosti, snížení závislosti EU na dovozech energie, investice do nových technologií a do tranzitních sítí, zajištění bezpečných dodávek energie pro EU a diverzifikace).

Obsah Zprávy Anne Laperousové

Zpráva Laperousové se věnuje především problematice energetické účinnosti, jejímu zvýšení do roku 2050 a zajištění právní vymahatelnosti jednotlivých opatření. Do roku 2050 navrhuje pro EU dokonce 60% podíl energie vyrobitelné z obnovitelných zdrojů a snížení emisí CO₂ do roku 2050 až o 80%. Zpráva ovšem zohledňuje také důležitou roli jaderné energie, která by měla mít plnohodnotné místo vedle obnovitelných zdrojů typu sluneční energie apod. v rámci energetického mixu.

Navrhuje další investice do jaderné energetiky, ovšem v rámci harmonizovaných pravidel, stejně jako do projektů, které by sloužily ke skladování energetických zdrojů.

Vnější dimenze energetické politiky EU

Zpráva se věnuje také vnější dimenzi energetické politiky EU, nemohla se tedy vyhnout ani otázce energetické bezpečnosti ve vztazích s Ruskem. Navrhuje zde posílit pozici EU prostřednictvím dosažení plného respektování Energetické charty a jejího tranzitního protokolu ze strany Ruska, což je zajímavé zejména ve světle návrhů premiéra Putina na kompletní revizi Energetické charty (viz dále).

Podobně jako 2nd SER se ovšem doporučuje nespolehat na politickou dimenzi vnější energetické politiky a navrhuje EU investovat více do vzájemného propojení tranzitních sítí pro zajištění energetické bezpečnosti a zlepšení dnešní situace, v níž jsou některé členské státy stoprocentně závislé na jednom dodavateli. Zpráva proto vyzvala Komisi, aby do konce roku 2009 navrhla změnu platné směrnice č. 2004/67/ES týkající se bezpečnosti dodávek zemního plynu.

Postoj Komise

V rámci debaty o návrhu zprávy vystoupil na půdě EP také komisař pro oblast energetiky Piebalgs, který hovořil o vnitřní (důraz na vzájemné propojení tranzitních sítí v EU a investice do skladovacích kapacit) i vnější dimenzi evropské energetické bezpečnosti. Ve vnější dimenzi to byla především otázka plánované plynovodné sítě Nabucco, Piebalgs

přítom zdůraznil, že EU preferuje budoucí tranzit přes Turecko, což ovšem není prosto některých politických komplikací (viz dále), včetně tureckého požadavku na nákup plynu za preferenční ceny, což může připomínat „model Ukrajina“.

Zpráva Anne Laperouzové byla na plenárním zasedání přijata velkou většinou 406 hlasů, 168 hlasů bylo proti, 87 poslanců se zdrželo.

Jedná se o nelegislativní iniciativu, která je na jedné straně výzvou Komisi k další aktivitě na legislativním i politickém poli, na druhé straně prezentací stanoviska EP k dalším dlouhodobým plánům v oblasti energetické politiky EU.

1.2 KOMISE

Revize norem o digitálních tachografech

Komise 23. ledna revidovala dvě normy týkající se digitálních tachografů a jejich využití v nákladních automobilech.

Legislativní pozadí

Komise revize předložila proto, aby zabránila zneužívání tachografů kvůli obcházení norem o odpočinku profesionálních řidičů, neb právě proto jsou nákladní automobily tachografy vybaveny.

Obsah návrhů

První změna (směrnice 2009/4) se týká směrnice 2006/22 o vymáhání a kontrolách sociálních pravidel spjatých se silniční dopravou, resp. Části A její Přílohy 1.

Členské státy budou povinovány vytvořit a používat zařízení a/nebo software k analýze dat z digitálních tachografů. Komise v této souvislosti zveřejnila doporučení, jak by měly kontroly digitálních tachografů probíhat.

Druhá změna (nařízení 68/2009) se týká nařízení 3821/85 ve znění nařízení 561/2006 (resp. Přílohy 1 B), jež předpokládá, že digitálními tachografy budou po 1. květnu 2006 vybavena také lehká nákladní vozidla (kategorie M1 a N1).

Dosavadní podoba normy byla podle Komise přehnaně přísná. Nadále bude možné tachografy v těchto vozidlech opatřit speciálními adaptéry, jež zajistí obdobnou funkcionalitu daných zařízení.

Další vývoj

Vzhledem k tomu, že Komise obě změny provedla na základě zmocnění příslušných norem, vstoupí v platnost bezprostředně poté, co uplyne dvacet dní od jejich zveřejnění v Úředním věstníku EU (k čemuž došlo 24. ledna).

V případě revize nařízení 3821/85 jej budou členské státy povinny realizovat do šesti měsíců, směrnici 2009/4 bude nezbytné provést do konce roku 2009.

Elektronické fakturování v rámci směrnice o DPH

Komise 28. ledna zveřejnila další návrh (KOM(2009)21) na dílčí revizi směrnice o DPH (2006/112), tentokrát s ohledem na možnost elektronického fakturování, jež by nejen mělo napomoci firmám (plátcům DPH), ale také členskými státy, resp. jejich daňovými autoritám, při boji proti daňovým podvodům (jež podle Komise činí v případě DPH cca 80 mld. € ročně).

Legislativní pozadí

Návrh vychází z dikce platné směrnice, jež umožňuje, aby Komise předložila návrh týkající se elektronického fakturování.

Obsah návrhu

Papírové a elektronické faktury by měly být postaveny na roveň, současně by měla odpadnout povinnost skladovat jejich papírové kopie či využívat pokročilých elektronických podpisů (advanced electronic signatures) pro to, aby byly elektronické faktury považovány za relevantní.

Větším podnikům by mělo být umožněno jejich fakturování centralizovat, zatímco podnikům malým a středním jej zjednodušit (zejména pak v případě faktur do 200 € a/nebo faktur mezi podnikem a koncovým uživatelem – business-to-consumer). Malé a střední podniky by měly také profitovat z toho, že v některých případech (tam, kde je jen nízké riziko daňového úniku) by se na jejich transakce vztahovala výjimka. Rovněž by jim mělo být umožněno, aby v případě úhrad v hotovosti byly od plateb DPH osvobozeny do chvíle, kdy bude faktura splacena (realizace této možnosti by však nebyla povinná, resp. měla by záviset na jednotlivých členských státech). Výhoda pro daňové autority by měla spočívat v tom, že na přeshraniční transakce by se měla vztahovat každoměsíční oznamovací povinnost.

Další vývoj

Revize směrnice bude muset být přijata jednomyslně členskými státy v Radě.

UEAPME, reprezentant malých a středních podniků v EU, však právě zde vidí překážku v podobě např. španělské nebo německé delegace.

Směrnice o odstupňování přestupků v komerční silniční dopravě

Komise 30. ledna přijala směrnici 2009/5 o odstupňování přestupků v komerční silniční dopravě revidující Přílohu III směrnice 2006/22.

Obsah směrnice

Norma se týká tzv. sociálních pravidel, tj. těch, jež upravují povolenou dobu řízení a doby odpočinku pro profesionální řidiče působící na území EU (jsou obsahem nařízení 3820/85 a 3821/85). Komise vytvořila „typologii“ tří druhů přestupků: malé, vážné a velmi vážné.

Důvodem pro toto opatření se údajně stala kritika přepravců, že různé státy uplatňují různé sankce, čímž vytvářejí nerovné podmínky neslučitelné s vnitřním trhem. Odstupňování přestupků se řídilo jejich závažností, pokud jde o dopady na silniční provoz, resp. dopady na dodržování zmíněných sociálních pravidel. Např. falšování dat z tachografu či nedodržení minimálního věku pro řízení kamionu by mělo být považováno za vážný přestupek.

Nová pravidla formálně doplní směrnici 2006/22 o implementaci nařízení 3820/85, resp. jeho článku 9, jenž požaduje, aby provozovatelé silniční dopravy, kteří nedodržují požadovaná pravidla, byli kontrolováni častěji a důkladněji.

Směrnice by měla také umožnit výměnu informací napříč EU, čímž by se měla zajistit přísnější kontrola těch dopravců, kteří se přestupků dopouštějí převážně v zahraničí.

Další vývoj

Komise směrnici přijala na základě zmocnění plynoucího ze směrnice 2006/22 a hned poté ji zveřejnila v Úředním věstníku EU.

Norma bude platná dvacet dní poté, členské státy ji budou povinny provést do 31. prosince 2009.

Vzájemná pomoc při vymáhání daňových pohledávek

Komise 2. února předložila dva legislativní návrhy (KOM(2009)28 a KOM(2009)29), jejichž cílem je zefektivnění boje proti daňovým podvodům a revize směrnic 1977/799 a 1976/308 (kodifikovaná jako 2008/55).

Obsah návrhů

Krom jiného by měla skončit praxe, kdy se některé členské státy „zaštiťují“ bankovním tajemstvím a odmítají vydat potřebné údaje.

Nové normy by se měly týkat všech daní bez výjimky (včetně povinných sociálních odvodů) krom těch,

na něž se vztahuje speciální legislativa (např. DPH nebo spotřební daně). Rovněž by měla být posílena praxe spolupráce mezi státy EU, resp. jejich daňovými autoritami, a to specifikací společných procedur, formulářů, formátů a kanálů komunikace. Nadto by měla být zajištěna možnost vzájemné (přeshraniční) inspekce dotčených úřadů, minimálně na takové úrovni, jakou členské státy poskytují třetím zemím.

Prolomení bankovního tajemství v daňových otázkách by mělo být povoleno na základě tzv. modelové úmluvy OECD (resp. s odkazem na její dikci, již by mělo obsáhnout právo EU).

Reakce aktérů

Na poslední z položek reagovalo fakticky bezprostředně Rakousko, které daný posun odmítlo s tím, že v případě jeho realizace dojde pouze k posílení pozice švýcarských či lichtenštejnských bank, aniž by došlo k jakýmkoli pozitivním posunům uvnitř EU. Lze předpokládat, že podobně se k uvedeným návrhům postaví i Belgie či Lucembursko, jež mají, pokud jde o výměnu „daňových“ informací podobnou politiku.

Další vývoj

Rada bude o návrzích rozhodovat jednomyslně, Evropský parlament bude pouze konzultován.

Přesnější časový harmonogram zatím není znám, lze ale čekat, že návrhy se nejspíše nestihnou schválit do konce českého předsednictví (pokud bude prostor je vůbec začít projednávat).

1.3 RADA

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/88/EC o některých aspektech úpravy pracovní doby

České předsednictví zahájilo 10. února 2009 třítydenní neformální jednání mezi Radou, Komisí a Evropským parlamentem s cílem nalézt kompromis k návrhu směrnice o pracovní době (KOM(2004)607) mezi Radou a Evropským parlamentem.

Stav legislativního procesu

Poté, co Evropský parlament odmítl 17. prosince 2008 společný postoj Rady a přijal k němu 22 pozměňovacích návrhů předložené zpravodajem Cercasem (Španělsko, PES) z Výboru pro zaměstnanost a sociální věci, se role vyjednávače (tzv. „honest broker“) chopila Komise v čele s Vladimírem Špidlou. Poslední fázi spolurozhodovací procedury pak bude dohodovací řízení.

Komise přijala 4. února 2009 stanovisko KOM(2009)57 k výsledkům druhého čtení Evropského parlamentu mající pozměňující charakter. Vyjádřila podporu spíše postojům Rady a nutnost směrnici o některých úpravách pracovní doby přijmout před koncem svého funkčního období.

Postoj Komise

Komise přijala 15 pozměňovacích návrhů (6 zcela, 3 z části, 6 v principu/k přeformulování). Odmítla 7 pozměňovacích návrhů (5 týkajících se výjimky – tzv. opt-out z maximální 48hodinové pracovní doby).

Komise nesouhlasí s úplným zákazem výjimky tři roky po vstoupení směrnice v platnost tak, jak to navrhl EP. Na druhou stranu souhlasí se zákazem možnosti opt-out ve zkušební době zaměstnance, který je v této době vystaven většímu tlaku. Dočasně zaměstnaní (méně než 10 týdnů ročně u jednoho zaměstnavatele) budou moci po 4 týdnech požádat o opt-out, pokud výjimka zůstane ve směrnici zakotvena.

Komise souhlasí s omezením délky horní hranice pracovní doby pro osoby využívající opt-out. Konkrétní hranice pro maximální počet hodin pracovního týdne (Společný postoj Rady navrhoval 60–65 hodin týdně pro zaměstnance souhlasící s vý-

jimkou) nebude stanovena (na žádost EP i Rady); o její výši si rozhodnou členské státy samy. Komise podpořila jak návrh EP začlenit neaktivní pracovní pohotovost do pracovní doby, tak v principu návrh týkající se náhradního volna.

Postoj Rady

Opt-out ze 48hodinového pracovního týdne využívá 15 členských států. S úplným zrušením této výjimky souhlasí pouze Belgie, Maďarsko, Řecko a Španělsko.

Většina členských států výjimku zrušit nechce, některé státy schvalují její omezení na určitá odvětví nebo na omezenou dobu. V otázce pracovní pohotovosti je Rada ochotna přehodnotit svůj postoj k možnosti zařadit ji do celkové pracovní doby.

Přestože Rada považuje pozměňovací návrhy EP týkající se doby odpočinku za příliš restriktivní, je ochotna o nich jednat.

Očekávaný vývoj

17. března 2009 začne v rámci spolurozhodovací procedury tzv. dohodovací řízení, které potrvá šest týdnů. Na plenárním zasedání v květnu 2009 budou poslanci hlasovat o dohodě mezi Radou a Evropským parlamentem, pokud bude dosažena dohodovacím řízením.

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

2.1. BUDOUCNOST EU

Lisabonská smlouva

Německo

Na konci ledna byla k německému Spolkovému ústavnímu soudu podána druhá ústavní stížnost na Lisabonskou smlouvu.

Tentokrát skupinou čtyř lidí. Stížnost je velmi obecná a je prozatím nejasné, zda se jí soud uzná zabývat.

10. a 11. února 2009 se Spolkový ústavní soud ale zabýval první stížností podanou konzervativním poslancem Peterem Gauweiler (CSU), který argumentoval tím, že Lisabonská smlouva není v souladu se základními občanskými právy a národnímu parlamentu odírá jeho pravomoc.

Německou vládu zastupovali ministr zahraničních věcí a ministr vnitra. Několik z osmi soudců mělo k obsahu Lisabonské smlouvy určité připomínky. Zpravodaj v tomto případě soudce Udo di Fabio (autor knihy *Die Kultur der Freiheit*, která vyjde v českém překladu v tomto roce) se tázal, zda transfer pravomocí na EU opravdu představuje pro občany EU více svobody. Soudce Herbert Landau pak připomněl, že pravomoc EU v trestní oblasti podstatně ovlivní rozsah německých autorit.

V nejkrajnějším případě může soud podle článku 146 Základního zákona nařídít při porušení německého ústavního pořádku referendum. Soud vynese konečné rozhodnutí v létě tohoto roku. Německý prezident není povinen čekat na rozhodnutí soudu, ale učinil tak z vlastního rozhodnutí, aby předešel možným problémům.

Polsko a Česká republika

Polský prezident je druhým, kdo nepodepsal Parlamentem ratifikovanou smlouvu. Zákonodárci jej v symbolické rezoluci vyzývají, aby tak učinil. Prezident Kaczynski podepsat odmítá, dokud irští občané smlouvu nepřijmou ve druhém referendu plánovaném pravděpodobně na podzim.

Stejný postoj zastává český prezident Václav Klaus.

Poslanecká sněmovna pak již podruhé odložila projednávání Lisabonské smlouvy v dolní komoře Parlamentu na 17. únor 2009. Senátní zahra-

niční výbor pak doporučil, aby se Lisabonskou smlouvou komora zabývala až po přijetí normy, která bude pro vládu obsahovat vázaný mandát, aby musel smlouvu schválit jak Senát, tak Poslanecká sněmovna. Senát by se měl sejít ke schvalování normy i smlouvy v dubnu 2009.

2.2 EKONOMIKA A FINANCOVÁNÍ EU

Ekonomický summit EU

České předsednictví se rozhodlo na kritiku začínající z některých stran ohledně pasivního přístupu k řešení ekonomické krize (nejvyšší představitelé Francie a Německa, prezident Sarkozy a kancléřka Merkelová, dokonce chtěli premiéru Topolánkovi zaslat dopis s výzvou k aktivnějšímu a rozhodnějšímu postoji ve věci ekonomické krize) reagovat uspořádáním mimořádného neformálního zasedání Evropské rady 1. března 2009 věnovaného finančním otázkám.

Summit se má uskutečnit v Bruselu a jeho konání ohlásil na společné tiskové konferenci s předsedou Komise Barrosem 11. února český premiér Topolánek.

Summit by měl předcházet pravidelnému zasedání Evropské rady 19. – 20. března a londýnskému setkání skupiny G20, které se má uskutečnit 2. dubna. České předsednictví tak podle magazínu *Europolitics* hodlá zřejmě pokračovat v kurzu předsednictví francouzského, které jako „léčbu“ finanční a ekonomické krize volilo mimo jiné opakované schůzky politických špiček členských států EU.

Česko-francouzský spor a nový protekcionismus

Představitelé českého a někdejšího francouzského předsednictví se přitom počátkem února střetli v názorech na optimální řešení současné krize a „nový“ protekcionismus, jehož nástup prezident Sarkozy v této souvislosti obhajoval. Šlo o Sarkozyho výzvu k preferenční podpoře produktů vyrobených na národním území a o kritiku realokace, tedy „úprku“ průmyslu z Francie, ve většině případů na území nových členských států, včetně České republiky, kde se to týká především automobilového průmyslu, za lepšími daňovými podmínkami.

Chování firem, na něž starší členské státy opakovaně upozorňovaly a snažily se iniciovat různá opatření v jeho důsledku (kritika tzv. daňového a sociálního dumpingu, související zřízení Evropského fondu pro přizpůsobení globalizaci, který má mimo jiné pomáhat oblastem postiženým realokací průmyslu) a které do nedávné doby do určité míry pomáhalo ekonomikám nových členských států, podle francouzského prezidenta v současnosti přispívá k prohloubení hospodářské krize a negativních jevů, které ji doprovázejí, především v podobě zvyšující se nezaměstnanosti, kterou pociťuje také západní Evropa.

Cílem summitu, který svolává premiér Topolánek, má být podle českého předsednictví právě výzva státům EU, aby nepodléhaly pokušení nové vlny protekcionismu a regulace.

Postoj prezidenta Klause

Podobný názor na recepty, jež pro řešení krize volí velké evropské státy, vyjadřuje také prezident Klaus, který v únoru navštívil Francii. Klaus varuje především před panikou, která informování o krizi doprovází a přispívá k jejímu prohlubování. Chystaný summit však prezident komentoval spíše skeptickými slovy s poukazem na zbytečnost celé akce.

Řešení krize v EU – Plán ekonomické obnovy

V EU má být základem řešení ekonomické krize Evropský plán ekonomické obnovy, který přijala Evropská rada v prosinci 2008 a který má představovat klíčovou iniciativu na řešení krize vytvořenou na nadnárodní úrovni.

Předpokládá finanční pomoc ve výši 200 mld. €, z hlediska výdajů rozpočtu samotné EU je ovšem poměrně „úsporný“. EU má z těchto dvou set miliard poskytnout pouze 30 mld. € (včetně prostředků od Evropské investiční banky), zbytek mají financovat členské státy.

Evropský plán ekonomické obnovy je nyní projednáván v rámci příslušných výborů Evropského parlamentu (Výbor pro hospodářské a měnové otázky, Rozpočtový výbor), EP se přitom přiklání k názoru, že angažmá EU je v této podobě nedostatečné a že je potřeba další nová iniciativa na evropské úrovni.

Zpráva Elisy Ferreiry

Výbor pro hospodářské a měnové otázky reagoval na Evropský plán ekonomické obnovy vlastní zprávou Elisy Ferreiry (PES, Portugalsko) přijatou 11. února (projednávání na plenárním zasedání se má uskutečnit 9.–12. března). Zpráva doporučuje soustředit se především na podporu pracovních trhů a nezapomínat v těžkých dobách na boj proti sociálnímu vyloučení.

Navrhuje vedle Evropského plánu ekonomické obnovy uzavření evropského paktu pro zaměstnanost, který by měl sloužit k záchraně pracovních míst a v tomto směru podporuje některé aktivity Komise, které by měly využívat prostředků z Evropského sociálního fondu, případně Evropského fondu pro přizpůsobení globalizaci. Lze tedy očekávat, že tyto iniciativy budou namířeny spíše k záchraně podniků v západní Evropě. Návrhy EP tedy vesměs směřují k dalšímu zvyšování veřejné podpory, což zpravodajka ospravedlňuje zvýšenou potřebou garance úvěrů, zejména pro malé a střední podniky a jednotlivce. Zpráva navrhuje také posílení úlohy Evropské centrální banky, a to nejen při monitoringu finanční stability v rámci eurozóny, ale také v kontrole evropského bankovního sektoru.

Zpráva Larosierova

Základem pro jednání EU, a to i na mezivládní bázi, o řešení ekonomické krize v rámci schůzky skupiny G20 je potom zpráva ad hoc skupiny vedené Francouzem Jacquesem de Larosier, někdejší předsedou Mezinárodního měnového fondu a Evropské banky pro obnovu a rozvoj. Výsledkem práce této ad hoc skupiny má být návrh dalších regulačních opatření, která se mají týkat především finančního sektoru, předseda Komise Barroso se přitom netajil s tím, že dával této skupině volnou ruku ve snaze vyprodukovat „ambiciózní opatření“. Francouzský prezident Sarkozy k tomu dokonce prohlásil, že v sázce je „opětovná obnova kapitalismu“.

2.3 ENERGETIKA

Během druhé poloviny ledna a počátku února ještě částečně doznívaly ohlasy „plynové krize“, která zaujímal první stránky deníků a periodik informujících o dění v EU v prvních týdnech nového roku. Lednový rusko-ukrajinský kontrakt upravující mimo jiné cenové podmínky vzájemného obchodu s plynem na nadcházející desetileté období situaci uklidnil a došlo především k obnově dodávek plynu do Evropy. Otázka energetické bezpečnosti a budoucnosti energetické politiky EU však nadále zůstává jedním z nejdůležitějších problémů (nejen) evropské agendy.

Komise a Kozloduj

„Plynová krize“ si vynutila i některé změny v přístupu EU k energetické politice jednotlivých členských států, které by jinak byly pravděpodobně nemyslitelné. Komise například rozhodla, že bude plně respektovat potenciální požadavek Bulharska, které patřilo k zemím, jež byly z důvodu stoprocentní

závislosti na ruských dodávkách poškozeny nejvíce, zprovoznit znovu třetí a čtvrtý blok jaderné elektrárny Kozloduj, které musely být uzavřeny v předvečer bulharského vstupu do EU.

Energetika na lednovém zasedání Všeobecné rady

Energetické otázky byly diskutovány také na zasedání Všeobecné rady 26.–27. ledna, přičemž české předsednictví, které má východní dimenzi vnějších vztahů EU (mimo jiné vztahy s Ukrajinou a Ruskem) mezi svými klíčovými prioritami, se snažilo o striktní oddělení těchto dvou otázek. Energetická bezpečnost a otázka diverzifikace mají být také jedním z klíčových témat zasedání Evropské rady 19.–20. března.

Konference o projektu Nabucco

Již v lednu se také uskutečnila konference zástupců zainteresovaných zemí na téma chystaného projektu sítě plynovodů Nabucco, která by se měla stát jednou z příležitostí pro diverzifikaci dodávek plynu do Evropy. Konferenci, která se zabývala také technickými a finančními otázkami spojenými s plánovanou konstrukcí systému Nabucco, pořádala a zaštitila Evropská komise.

O potřebě rychlého uzavření kontraktů, které by umožnily budování systému, hovořil v souvislosti s „plynovou krizí“ především komisař pro energetiku Piebalgs, který i v rámci únorového plenárního zasedání EP při příležitosti projednání zprávy Anne Laperouzové (viz výše) zdůraznil možnost uzavření mezistátních dohod zajišťujících právní rámec pro investice do projektu již v průběhu března. Komise v závěrech konference ovšem konstatuje, že půjde pravděpodobně o delší proces, který je prozatím stále ve fázi příprav, v případě jejich selhání je prý připravena hledat alternativy.

Co je Nabucco – zainteresovaní aktéři

Plynovody Nabucco s plánovanou délkou téměř 3,5 tis. km mají dodávat do Evropy iránský plyn, na straně EU jsou zainteresována v oblasti střední a východní Evropy především maďarská, rakouská, bulharská a rumunská konsorcia. Separátní summit šesti akcionářů projektu upořádalo 26.–27. ledna také Maďarsko. Mimo EU je důležitým hráčem Turecko. Otázka dodávek iránského plynu a samotný fakt, že by projekt Nabucco potenciálně zvětšil „konkurenci“ ruským dodávkám ovšem přirozeně této otázce obchodních vztahů dodávají také silný politický a strategický rozměr. Politickou dimenzi problému občas posiluje i postoj Turecka, které spojuje svoji vstřícnost stran projektu s průběhem přístupových jednání, především usiluje o „výměnný obchod“, který by Turecku zajistil, aby v přístupových

jednáních nebyla akcentována kyperská otázka.

Rusko a diverzifikace energetických dodávek

V této souvislosti je třeba připomenout, že svoji strategii diverzifikace (z hlediska odběratelů energetických surovin) má přirozeně také Rusko, které i s ohledem na množství se problémy s tranzitními zeměmi, jež mohou využívat energetických surovin také jako nástroje vydírání, hodlá v budoucnosti stále více spoléhat na technologii LNG (zkapalněný zemní plyn) a cestu dodávek jak ropy tak plynu po moři. Důvody jsou přitom nejen politické, ale i ekonomické (náročnost údržby potrubních cest, které zastarávají – viz případ ropovodu Družba dodávajícího ropu mimo jiné i do ČR, o jehož odstavení v dlouhodobém horizontu ruská strana uvažuje).

2.4 ROZŠÍŘOVÁNÍ EU

Chorvatsko

Spor Slovinsko-Chorvatsko

Prioritou českého předsednictví je podpořit Chorvatsko při dokončování přístupových jednání. Současný spor Chorvatska se Slovinskem o pevninské i mořské hranice však tato jednání komplikují.

Na posledním jednání ke konci ledna se podařilo speciálnímu slovinsko-chorvatskému hraničnímu výboru dosáhnout dílčího úspěchu ohledně 6 km dlouhé pevninské hranice. Nicméně, problém hranice v severní části Jaderského moře je stále nevyřešen.

Praha zatím nepodnikla žádné konkrétní kroky a poukazuje na to, že se jedná o bilaterální spor o ani jedna země zatím předsednictví přímo neoslovila.

Po své návštěvě obou zemí se komisař pro rozšiřování Oli Rehn vyslovil pro brzké ukončení sporu a nabídl zemím asistenci Komise. Slovinsko i Chorvatsko si nechaly čas na rozmyšlenou. Nicméně, Slovinsko zdůraznilo, že svoje stanovisko nezmění, pokud Chorvatsko nestáhne z Komise mapy, které v rámci přístupových jednání předložilo a které nastiňují možné řešení sporu.

Komise také navrhla vytvořit speciální výbor v čele s bývalým finským prezidentem Martinem Arthisaarim, aby byl v tomto sporu nezávislým arbitrem. Obě země se k návrhu dosud nevyjádřily.

Nicméně, na konferenci o bezpečnosti v Mnichově 7. února se obě země domluvily na uspořádání jednání, kde detailně problém hranice prodiskutují.

Chorvatsko a ICTY

Úspěch přístupových jednání je pro Chorvatsko podmíněn také efektivní spoluprací s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY) při OSN a s tím spojeným otevřením vyjednávací kapitoly justice a základní práva.

ICTY prokurátor Serge Brammertz si vyžádal doplnění dokumentů týkajících se generálů Ante Gotoviny, Mladena Markaše a Ivana Čermaka, kteří jsou souzeni pro válečné zločiny proti Srbům spáchané v letech 1991–1995 během chorvatské ofenzivy získat zpět oblasti obsazené srbskými rebely. Chorvatsko ale uvedlo, že dané dokumenty chybí a v současnosti probíhá šetření, zda nebyly odcizeny.

Chorvatská místopředsdkyně vlády Jadranka Kosor zdůraznila, že země předala tribunálu všechny dokumenty, které má. V prosinci 2008 Brammertz vydal zprávu, ve které se ale uvádí, že chorvatská spolupráce s ICTY není kompletní. Další zprávu prokurátor předloží v létě.

Pokud spolupráce Chorvatska nebude dostačující, Nizozemí, Velká Británie, Dánsko nebo Belgie jsou připraveny další přístupová jednání blokovat. Kapitoly justice a také hospodářské soutěže (kap. 8) jsou jedny z nejobtížnějších. V té druhé Chorvatsko jedná s Komisí o restrukturalizaci svého loďářského průmyslu.

Island

Vstup malého ostrovního státu do Evropské unie je horkým tématem obzvláště v době jeho ekonomického zhroucení v důsledku finanční krize.

Pokud by Island podal oficiální přihlášku na členství, mohl by se stát jejím členem v roce 2011. Komisař Oli Rehn potvrdil, že Unie by o členství tohoto státu měla zájem a byla by schopna přijmout jej s největší pravděpodobností společně s Chorvatskem.

Jedná se totiž o jednu z nejstarších demokracií na světě se stabilním systémem. Islandská vláda na konci ledna 2009 padla v důsledku krize a masivním demonstracím v hlavním městě. Island musel také přijmout pomoc od Mezinárodního měnového fondu.

Předčasné volby jsou plánovány na 25. dubna 2009. Do té doby bude vládnout sociální demokracie, která vstup do Unie podporuje, a spíše euroskeptická strana Zelených, která je pro bilaterální řešení vztahů. Nová vláda potvrdila, že ustaví speciální výbor, který se možností vstupu do EU a přijetím eura bude zabývat.

Patrně největším problémem by ze strany Islandu byla politika rybolovu EU.

Turecko

V polovině ledna Turecko pohrozilo, že v případě omezení přístupových jednání přehodnotí svojí podporu plánovanému plynovodu Nabucco, který by měl být nástrojem diverzifikace unijních energetických zdrojů. Plyn z Kaspického moře by měl vést do Rakouska právě přes Turecko, Bulharsko, Rumunko a Maďarsko.

Vyjednávací kapitolu týkající se energetiky Turecko ještě neotevřelo. Komise je připravena tuto kapitolu otevřít a čeká na souhlas členských států. České předsednictví nicméně uvedlo, že konsensus k tomuto tématu mezi státy není, ale že pracuje na jeho získání.

Předseda Komise José Manuel Barroso řekl, že právě role Turecka v energetické politice EU by mohla zlepšit jeho postavení v očích Evropanů.

Premiér Turecka Recep Tayyip Erdogan, který po čtyřech letech oficiálně navštívil Brusel však ujistil, že i přes pomalé tempo je integrace do EU tureckou prioritou. Nicméně, vyjádřil obavy nad klesající podporou Turků EU, která z téměř 75 % v roce 2004 klesla na současných 40–50 %.

Rezoluce EP

To ale nepřesvědčilo poslance EP, když ve Výboru pro zahraniční věci schválili hodnotící zprávu vývoje tureckého přístupového jednání v roce 2008. V rezoluci dospěli k závěru, že Turecko ve svém demokratizačním procesu postupuje dost pomalu.

Od roku 2005 otevřelo pouze 10 z 35 vyjednávacích kapitol, zcela uzavřelo jen jednu. V minulém roce otevřelo čtyři.

Poslanci se shodli na tom, že právo na svobodný projev a s tím související zmírnění článku 301 trestního zákoníku nešlo příliš daleko a lidé jsou stále za nenásilný projev svého názoru stíháni. Turecký parlament by také měl začít pracovat na nové občanské ústavě a zasáhnout proti zabíjení žen z důvodu cti. Rezoluce také vyzývá k vyřešení dlouhotrvající situace na Kypru a s tím související stažení tureckých jednotek z ostrova (předpokládaný počet je 40 000 vojáků).

Neuznání Kypru Tureckem a bránění kyperským lodím a letadlům přístup do tureckých přístavů a na letiště, brání otevření dalších osmi kapitol.

Poslanci zdůraznili, že celní unie mezi ES a Tureckem a její dodatečné protokoly nebyly do tureckého práva implementovány; musí se tak stát do prosince 2009. Práva kurdské menšiny musí být zajištěna na všech úrovních, tedy v možnosti učít se jazyku ve škole, při jednání s úřady apod.

Poslanci uvítali spuštění televizního kanálu v Kurdštině od 1. ledna 2009. Výbor ale vyjádřil nespokojenost nad jednáním v Radě ohledně kapitoly energetika, kterou požadoval otevřít již v roce 2007. Vybídl proto Turecko k podpoře pro Unii důležitého projektu Nabucco.

Rezoluce vyzdvihla angažmá Turecka na Blízkém východě a jižním Kavkaze, obzvláště pak při konfliktu Ruska a Gruzie.

2.5 VNĚJŠÍ VZTAHY

„Východní politika“ EU

Jednu z důležitých otázek diskutovaných na lednovém zasedání Všeobecné rady představovala také budoucnost vztahů EU-Ukrajina a EU-Rusko. Tyto otázky akcentované českým předsednictvím se přitom ve sledovaném období nacházely i pod vlivem lednové rusko-ukrajinské plynové krize, byť se české předsednictví snažilo o oddělení obou otázek, aby zabránilo přílišné politizaci tématu energetické politiky i ovlivnění vztahů s Ukrajinou a Ruskem tímto citlivým tématem.

EU – Ukrajina

Ve vztazích s Ukrajinou nadále probíhají jednání o podobě asociační dohody, která by měla ustanovit zónu volného obchodu mezi oběma entitami či usnadnit vízovou proceduru, neměla by však pravděpodobně (na rozdíl od tzv. Evropských dohod podepisovaných státy východního rozšíření) obsahovat závazek budoucího rozšíření EU o Ukrajinu.

EU – Rusko

V případě Ruska pak nadále probíhá již několikaletý proces přípravy nové dohody o partnerství a spolupráci, summit EU-Rusko je naplánován na květen, ruský premiér Putin by navíc měl během českého předsednictví navštívit Prahu a diskutovat především o otázkách energetické bezpečnosti.

Další ze setkání mezi předsedou Komise Barrosem a ruským premiérem Putinem se uskutečnilo již 6. února v Moskvě, ruský premiér se při něm během tiskové konference pro novináře vyslovil pro vytvoření nové Energetické charty, která by upravovala pravidla obchodu a investic v energetickém sektoru mezi EU a Ruskem na rovné bázi.

Evropská sousedská politika

Projektem, který v prosinci 2008 navrhla Komise a který čeká na své spuštění během českého předsednictví, je Východní partnerství, které má posílit

východní dimenzi Evropské sousedské politiky (EPS), prozatím však ještě nejsou příliš jasné technické parametry tohoto projektu, především organizační struktura.

Pokud jde o posuny na poli samotné EPS, lednová Všeobecná rada schválila také finanční prostředky pro rok 2009 v rámci nového investičního nástroje pro politiku sousedství (Neighbourhood Investment Facility; NIF), které mají být v roce 2009 zaměřeny především na infrastrukturní projekty.

Za slabinu tohoto finančního nástroje (podobně jako celé sousedské politiky) kritikové považují skutečnost, že zahrnuje všechny státy EPS, tedy jak severní Afriku a Blízký východ, tak postsovětský prostor. EU v rámci finanční perspektivy 2007–2013 vyčlenila pro NIF celkem 700 mil. € (pro porovnání: rozpočet společné zemědělské politiky na toto sedmileté období čítá desítky miliard euro ročně).

Za rok 2008 bylo v rámci tohoto nástroje vydáno přes 70 mil. € na granty, které byly dále spolufinancovány prostřednictvím půjček Evropské investiční banky či Evropské banky pro obnovu a rozvoj (peníze šly především na rekonstrukci nemocničních zařízení, opravu cest, energetických rozvodných sítí či výstavbu zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů v Moldávii, Gruzii, Arménii, Ázerbajdžánu, na Ukrajině, v Egyptě, Maroku či Tunisku).

Transatlantické vztahy

Za nejdůležitější událost transatlantických vztahů ve sledovaném období lze z pochopitelných důvodů označit „střídání stráží“ v Bílém domě. Po lednové inauguraci se ujal funkce nový americký prezident Barack Obama spolu se svým týmem, v němž křeslo ministryně zahraničí zaujímá manželka někdejšího prezidenta a Obamova soupeřka v primárních volbách Hillary Clintonová.

Klimatické změny a energetika

V oblasti transatlantických vztahů se očekávají změny spojené spíše se změnou rétoriky, nový prezident Obama deklaroval snahu o větší vstřícnost v jednáních s EU.

Jedním z klíčových témat má být přitom boj proti změnám klimatu, v němž EU již dlouhou dobu usiluje hrát hlavní úlohu, nyní chce tuto otázku více akcentovat také americká strana, především v souvislosti s jednáním o nové smlouvě, která má nahradit Kjótský protokol, jehož signatářem USA nejsou. Neméně důležitým tématem transatlantických vztahů by ovšem měla být také energetická bezpečnost, což je především v zájmu EU.

Politická a bezpečnostní dimenze

Otázkou je také budoucnost vybudování protiraketového systému ve střední Evropě, i když zde je role EU upozaděna ve prospěch řešení této otázky transatlantických vztahů na platformě NATO. Konference v Mnichově věnovaná bezpečnostním otázkám (ve dnech 4.–6. února) naznačila, že Obamova administrativa se nebrání odložení projektu a hlubší diskusi s Ruskem o jeho potenciálním zapojení do širšího obranného systému, jehož má být protiraketový systém ve střední Evropě součástí, i když ruská strana se takovému scénáři prozatím brání a přistupuje k němu s nedůvěrou.

EU by mohla zaujmout vstřícnější postoj vůči představám Obamovy administrativy o dislokaci amerických vojsk v zahraničí. Nový prezident deklaruje snahu posílit vojenskou přítomnost v Afghánistánu, kam by se mělo přesunout těžké boje proti terorismu, na úkor Iráku, což by mělo být v souladu také s představami evropské společné zahraniční a bezpečnostní politiky (Afghánistán je oblast, v níž se, byť prozatím opatrně, angažuje politicky a prostřednictvím programu finanční pomoci a obnovy také EU).

Ekonomické a obchodní vztahy

Bezprostřední budoucnost transatlantických vztahů ovlivňuje přirozeně také ekonomická krize, kterou se v USA prozatím nepodařilo zažehnat ani ve finančním sektoru, zatímco v EU se projevuje především ve výrobní oblasti. Otazník prozatím visí nad zamýšleným vytvořením Transatlantické ekonomické rady, která měla řešit ekonomické a obchodní otázky a posilovat vztahy EU-USA v těchto oblastech.

Určité napětí do obchodních vztahů potom vnesla klauzule „buy American“, kterou 10. února schválil americký Senát. Ve skutečnosti se jedná o požadavek směřující k americkým vládním agenturám, aby se dostávalo v rámci boje s ekonomickou krizí státní a vládní podpory pouze produkci vyrobené v USA.

Postoj EU k „buy American“

Zástupci portfolia Komise pro vnější obchodní vztahy reagovali jménem EU znepokojeně a varovali před novou vlnou protekcionistických opatření na poli světového obchodu, který takovýto, ve své podstatě protekcionistický krok, vyvolá. Touto klauzulí se konec konců nechal do určité míry inspirovat také francouzský prezident Sarkozy, když v podobném duchu požadoval vládní podporu pouze těm francouzským firmám, které působí na území Francie, a vyzýval k návratu businessu zpět na francouzské území (viz výše).

EU se obává, že Obamovy USA budou mít v rámci řešení ekonomické krize tendenci uzavírat americký trh (nejen) před evropskými výrobky a přiklání se proto naopak k verzi, kterou v lednu projednávala dolní komora reprezentantů amerického Kongresu.

Podle ní by příslušná klauzule měla být striktně v souladu s americkými závazky v rámci mezinárodních dohod o liberalizaci světového obchodu, což by umožnilo dovozcům z EU také soutěžit o veřejnou podporu, i když pouze v některých kategoriích produktů.

Obchod se zemědělskými produkty

Obchodní vztahy jsou trvalým zdrojem určitého napětí ve vztazích EU-USA, což se zejména v minulosti projevovalo především v oblasti zemědělského obchodu. Mezi USA a EU zde nadále přetrvávají problémové body, kterými jsou hlavně kvalita potravin (plány EU na revizi požadavků týkajících se kvality potravin dovážených ze třetích zemí) či související problematika GMO. Kvalita potravin by přitom měla být jedním z hlavních bodů agendy institucí EU v oblasti SZP pro nadcházející období, poté, co byla dovedena do konce otázka Health Check.

Justice a vnitro – Guantánamo

Další ze zajímavých oblastí spolupráce i občasného napětí transatlantických vztahů je spolupráce na poli justice a vnitra. Již za Bushových administrativ se podařilo dovést do konce důležitá jednání týkající se boje proti terorismu a mezinárodnímu organizovanému zločinu v transatlantické oblasti, zejména citlivé téma výměny dat a uchovávání informací, ve kterém názory EU a americké strany ne vždy korespondovaly, zejména v otázce zajištění ochrany osobních údajů.

Nyní nový prezident Obama „odpověděl“ některým kritikům americké protiteroristické politiky z EU rozhodnutím o uzavření základny Guantánamo během roku. U členských států EU tento krok vyvolal debatu, zda mají evropské státy přijmout některé ze zadržených osob.

Zatímco Irsko či Portugalsko vyjádřilo na zasedání Všeobecné rady (Rada ministrů zahraničí) 26. ledna, že se takovému kroku nebrání, odmítavé stanovisko vyjadřovali zástupci Rakouska, Nizozemí či Dánska. Během první poloviny roku, tedy v průběhu českého předsednictví, se očekává přijetí společné pozice Rady EU ohledně této otázky.

2.6 ZEMĚDĚLSTVÍ

Health Check

Vzhledem k tomu, že proces formulace společné pozice Rady ministrů zemědělství ohledně střednědobé revize SZP (Health Check) byl již doveden do konce na listopadovém jednání Rady, tedy ještě v průběhu francouzského předsednictví, jak bylo plánováno, zasedání Rady 19. ledna pod vedením českého ministra Gandaloviče již pouze formálně schválilo kvalifikovanou většinou jednotlivé legislativní normy, které revizní balík tvoří (viz předchozí monitoringy).

Výsledek hlasování

Česká republika se zdržela hlasování, Estonsko a Slovensko hlasovalo proti reviznímu balíčku, lotyšská delegace odmítla návrh Nařízení Rady, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor pro zemědělce v rámci společné zemědělské politiky a kterým se zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce, a návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 ze dne 20. září 2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Co Health Check přináší

Revize SZP přináší jako své klíčové body realokaci dalších prostředků (skrze modulaci, která přesunuje finance od podpory zemědělské produkce k druhému pilíři) určených na zvládnání nových výzev pro SZP (má jít o nové priority programů rozvoje venkova – boj s klimatickými změnami, zvyšování biodiverzity, ochrana vodních zdrojů a podpora výroby obnovitelné energie).

Má se jednat o 3 mld. € navíc na podporu těchto nových výzev, zvyšování modulace však v konečném důsledku není tolik „drastické“ pro větší podniky, jak předvídal původní návrh Komise. Noví členové prosadili, aby k zavedení modulace v jejich případě došlo až v okamžiku, kdy se jim poskytované přímé platby „alespoň vyrovnají“ platbám vypláceným v EU-15. Také dosavadní systém platby na hektar (SAPS) si mohou noví členové podržet až do roku 2013.

Health Check přináší také postupný zánik některých plateb, které jsou svázány s produkcí (další decoupling u plodin pěstovaných na orné půdě, tvrdozrné pšenice, olivového oleje a chmele do 1. ledna 2010; u dalších sektorů typu pěstování brambor na škrob, zpracovávání bramborového škrobu a lnu na vlákno potom v průběhu roku 2012), což se pravděpodobně dotkne i tzv. TOP-UP plateb vyplácených v no-

vých členských státech. Potvrzuje ukončení kvót na výrobu mléka v roce 2015, přičemž farmářům v sektoru bude připraveno „měkké přistání“ prostřednictvím postupného navyšování mléčné kvóty i dalších podpůrných programů, což jim má umožnit přizpůsobit se nové situaci a více konkurenčnímu prostředí.

Další podpora má být připravena i pro oblasti a sektory, které se dostanou do potíží.

Health Check ruší také hektarovou podporu pěstování energetických plodin určených k výrobě biopaliv první generace. Ušetřené peníze, jejichž výše má dosahovat 90 mil. €, mají být dány k dispozici novým členským státům.

Implementace Health Check

Nařízení Rady, kterým se stanoví společná pravidla pro režimy přímých podpor pro zemědělce v rámci společné zemědělské politiky a kterým se zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce, mělo vstoupit v platnost sedmý den po publikaci v Úředním věstníku, počítá se s jeho účinností od 1. ledna 2009. V úvahu je bráno přechodné období pro přechod z aplikace režimu jednotné platby na plochu (SAPS) na režim jednotné platby na farmu (SPS) pro nové členské státy, které bylo prodlouženo až do konce roku 2013. Vzhledem k nutnosti poskytnout dostatečný čas členským státům pro implementaci norem souvisejících se začleňováním nyní samostatně stojících (mimo decoupling) plateb do systému jednotné platby mají také být související ustanovení aplikována až od roku 2010.

Podobně se s účinností od 1. ledna 2009 počítá u Nařízení Rady o úpravách ve společné zemědělské politice prostřednictvím změn nařízení (ES) č. 320/2006, nařízení (ES) č. 1234/2007, nařízení (ES) č. 3/2008 a nařízení (ES) č. [...] /2008. Pouze některá ustanovení čl. 4 (cenová regulace a intervence v některých sektorech) mají nabývat platnost postupně v průběhu roku 2009, respektive od 1. dubna 2011). Vstup v platnost sedm dnů po publikaci v Úředním věstníku a účinnost od 1. ledna 2009 se týkal také Nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 ze dne 20. září 2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD).

Co po Health Check?

Health Check představuje především úpravu stávajících mechanismů SZP. Neřeší tedy otázku budoucnosti SZP a jejího financování (včetně vývozních subvencí, přímých plateb a požadavků ze strany Světové obchodní organizace) po roce 2013, pouze vyzývá k tomu, aby se tímto v následujícím období Komise i Rada vážně zabývaly.

Prezentace priorit České republiky

Na zasedání Rady ministrů zemědělství 19. ledna byly také prezentovány priority a klíčové otázky, jimž se chce zde v tomto půlroce zabývat české předsednictví.

SZP po roce 2013

Bude se jednat hlavně o diskusi o budoucnosti sektoru zemědělství a SZP jako takové po roce 2013. České předsednictví chce diskutovat především o zvýšení konkurenceschopnosti evropských zemědělců, efektivní využívání finančních nástrojů a také jejich potenciální revizi, kterou si zřejmě situace po roce 2013 (včetně vnějšího tlaku WTO) vynutí, a také o celkovém posílení pozice evropského zemědělství na globálním trhu s agrární produkcí. V oblasti finančních nástrojů půjde hlavně o budoucnost přímých plateb a celého financování prvního (výrobního) pilíře SZP, což je jedna z nejpálčivějších otázek budoucnosti evropského zemědělství. České předsednictví se chce zaměřit na vyrovnání podmínek starších a nových členských států, a to nejen, pokud jde o výši přímých plateb, ale také o jejich alokaci a respekt k rozdílným podmínkám zemědělství v různých členských státech.

Kvalita zemědělských produktů

Další oblastí je kvalita zemědělských produktů, což do značné míry vyplývá i z legislativní aktivity Komise, která se hodlá nyní, po „vyřešení“ Health Check, právě na tyto otázky zaměřit. Bude se hovořit o evropských ochranných známkách PGI (chráněné zeměpisné označení) a PDO (chráněné označení původu), jejich významu a také o omezení byrokracie při registračním řízení a o jeho zjednodušení.

Redefinice tzv. znevýhodněných oblastí (LFA)

Tato otázka opět souvisí s legislativní aktivitou Komise, která formou sdělení navrhuje redefinici tzv. znevýhodněných oblastí, které jsou v systému financování SZP naopak zvýhodněny např. sníženou mírou spolufinancování u projektů určených pro druhý pilíř SZP. Jedná se zejména o nastavení jednotných kritérií pro zařazení zemědělských oblastí mezi LFA a redefinici stávajících tří kategorií. V ČR lze přitom pozorovat snahu i těch oblastí, které dosud mezi LFA nepatřily (např. jižní Morava), o nastavení takových podmínek, které by umožňovaly také

jim benefit z finančního zvýhodnění, které systém LFA v rámci SZP poskytuje.

Další priority ČR

Další prioritou českého předsednictví je zjednodušení SZP a „lepší regulace“ ve smyslu snižování administrativní zátěže a zjednodušování komplikovaného systému legislativních norem. ČR chce věnovat pozornost také odvětvím souvisejícím se zemědělskou výrobou, v souvislosti s nyní populárním heslem týkajícím se kvality potravin je to především veterinární a fytoosanitární sektor.

Ochrana spotřebitele

Předsednictví se bude zabývat také Komisí předloženým návrhem nařízení, které se týká informování zákazníků o složení potravinářských produktů a bude předmětem spolurozhodování EP. Po francouzském předsednictví přebírá také finalizaci otázky týkající se prostředků na ochranu rostlin. Čerstvými návrhy, které jsou v druhé polovině února projednávány i na půdě Zemědělského výboru EP jsou návrhy týkající se ochrany zvířat během zabíjení za účelem potravinářské a jiné produkce a ochrany zvířat využívaných při vědeckých pokusech.

Rybolov a lesnictví

Navzdory tomu, že ČR není pobřežním státem, musí se coby předsednická země zabývat také společnou rybolovnou politikou (v první polovině roku 2009 to bude především problematika akvakultury a udržitelného rybolovu). Poslední prioritní otázkou, kterou opět klade na předsednický stůl ČR legislativní program Komise, je otázka lesnictví a jednotného trhu se stavebním dřívím a produkty ze dřeva v rámci EU.

Chystané akce v rámci českého předsednictví

České předsednictví plánuje během svého půlroku také několik akcí na svém území, které se týkají zemědělské a potravinářské problematiky. Ve dnech 12.–13. března to bude pražská konference o kvalitě zemědělských produktů. Na přelomu května a června se potom v Brně uskuteční jednak neformální zasedání Rady ministrů pro zemědělství a rybolov (31. května – 2. června), jednak zasedání Speciálního výboru pro SZP (31. května – 1. června), což je jakýsi „styčný“ orgán v rámci systému komitologie tvořící obvykle spojnicí mezi Radou a Komisí.

III. PŘEHLED KLÍČOVÝCH HLASOVÁNÍ EP A HLASOVÁNÍ SKUPINY ODS V EP¹

Plenární zasedání ve dnech 2. – 5. února 2009

Projednávaný návrh	Datum hlasování pléna	Výsledek hlasování						Poznámky
		Pro		Proti		Zdrželi se hlasování		
		Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	Celkem	ODS v EP	
Queiróva zpráva týkající se Programu pro udržitelnou budoucnost všeobecného a komerčního letectví (A6-0501/2008) – závěrečná rezoluce ke zprávě	3. února 2009	524	6	74	0	6	1	2 posl. ODS nepřítomni
Harbourova zpráva týkající se zadávání veřejných zakázek v předobchodní fázi: Podpora inovace za účelem zajištění udržitelně vysoké kvality veřejných služeb v Evropě (A6-0018/2009) – závěrečná rezoluce ke zprávě	3. února 2009	587	6	12	0	6	0	3 posl. ODS nepřítomni
Zpráva Laperrouzeové týkající se Druhého strategického přezkumu energetické politiky (A6-0013/2009) – závěrečná rezoluce ke zprávě	3. února 2009	406	0	168	4	87	3	2 posl. ODS nepřítomni
Hegyiova zpráva týkající se divoké přírody v Evropě (A6-0478/2008) – závěrečná rezoluce ke zprávě	3. února 2009	538	3	19	0	12	2	4 posl. ODS nepřítomni
Florenzova zpráva týkající se 2050: Budoucnost začíná dnes – Doporučení pro budoucí integrovanou politiku EU na ochranu klimatu (A6-0495/2008) – závěrečná rezoluce ke zprávě	4. února 2009	570	0	78	7	24	0	2 posl. ODS nepřítomni
Dumitriuva zpráva týkající se informačních a propagačních opatření na podporu zemědělských produktů na vnitřním trhu a ve třetích zemích (A6-0004/2009) – závěrečná rezoluce ke zprávě	5. února 2009	516	6	26	0	28	0	3 posl. ODS nepřítomni
Roureho zpráva týkající se uplatňování směrnice 2003/9/ES v EU, kterou se stanoví podmínky pro přijímání žadatelů o azyl a uprchlíků: delegace výboru LIBE v období od 2005 do 2008 (A6-0024/2009) – závěrečná rezoluce ke zprávě	5. února 2009	487	5	39	0	45	1	3 posl. ODS nepřítomni

Zpráva Muscardiniové týkající se posílení role malých a středních podniků EU v mezinárodním obchodu (A6-0001/2009) – závěrečná rezoluce ke zprávě	5. února 2009	437	6	77	0	69	0	3 posl. ODS nepřítomni
Graefe zu Baringdorfova zpráva týkající se uvádění na trh a používání krmiv (A6-0407/2008) – závěrečná rezoluce ke zprávě	5. února 2009	543	6	8	0	26	0	3 posl. ODS nepřítomni

¹ Přehled obsahuje pouze ta hlasování, při nichž poslanci hlasovali na vyžádání po jménech.

IV. SLOVNÍČEK

Agenda 2000

Všeobecný dokument z roku 1997 o rozšíření EU, reformě společných politik a o budoucím finančním rámci Unie po 31. prosinci 1999. Součástí Agendy 2000 byly posudky Komise na země, které se v té době ucházely o členství v EU.

Blokační menšina

Pojem související s hlasováním v Radě. Tzv. Ioanninský kompromis z roku 1994 blokační menšinu vymezuje v rozmezí 25–30% hlasů v Radě. V současné EU-27 je stanovena na 91 hlasů, které jsou zapotřebí, aby členské státy v Radě nepodpořily projednávaný návrh.

Cross-compliance

Také „křížová shoda“. Vyžaduje, aby zemědělci dodržovali při hospodaření předepsané legislativní požadavky týkající se ochrany životního prostředí, zdraví zvířat apod. Uplatňuje se u zemědělců, kteří jsou příjemci tzv. přímých plateb. Pokud podmínky nedodrží, mohou jim být tyto platby sníženy nebo zrušeny.

Dohodovací řízení

Také smířčí řízení. Fáze spolurozhodovací procedury, kterou Rada a EP zahajují v případě, že při projednávání návrhu legislativy nedospěly ke vzájemné shodě. Dohodovacího řízení se účastní zástupci obou institucí. Jejich případný kompromis musí odsouhlasit Rada i EP.

Druhý pilíř

Agenda společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy. Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

Finanční perspektiva

Víceletý finanční rámec EU, který je přijímán ve formě meziinstitucionální dohody mezi Komisí, Evropským parlamentem a Radou. Finanční perspektiva stanovuje rozpočtové priority EU na střednědobé období a nastavuje každoroční výdajové stropy pro každou z nich.

Hlasování kvalifikovanou většinou (QMV)

Způsob hlasování v Radě, při němž jsou jednotlivým členským státům přiděleny hlasy podle jejich „váhy“. Při hlasování QMV se zpravidla naplňuje tzv. trojí většina – většina členských států, jež musejí reprezentovat alespoň 62% celkové populace EU a musejí disponovat alespoň 255 hlasy z celkových 345.

Klauzule passarelle

Také překlenovací klauzule. Princip obsažený mj. v tzv. evropské ústavě. Na jeho základě může po jednomyslném schválení Rady (v některých případech také na základě hlasování EP) dojít k trvalému přesunutí hlasování v určité oblasti z režimu jednomyslnosti do kvalifikované většiny. Úprava hlasování v Radě tedy nevyžaduje revizi primárního práva.

Komitologie

Souborné označení pro výbory, jimiž si Rada udržuje kontrolu nad Komisí ve věci pravomocí, které na ni delegovala.

Komunitární preference

Jeden ze základních principů společné zemědělské politiky EU. Podle této zásady mají členské státy spotřebovat primárně zemědělskou produkci z EU.

Lucemburský kompromis

Politická dohoda z roku 1966, podle které Rada v případě, že jsou dotčeny velmi důležité zájmy členského státu, nerozhoduje kvalifikovanou většinou, ale jednomyslně.

Nařízení

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Nařízení jsou přímo účinná a přímo použitelná a po svém přijetí se stávají součástí práva členských států EU.

Primární právo

Také „ústavní“ právo ES/EU. Je reprezentováno především zakládajícími smlouvami, přičemž zahrnuje i všechny pozdější akty, které je mění: např. přístupové smlouvy, závazné protokoly ap.

První pilíř

Agenda jednotného trhu EU a aktivity (politiky), které na ni navazují. (Vše, co nespadá do druhého nebo třetího pilíře.) Komise má v prvním pilíři exkluzivní právo legislativní iniciativy, Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou, EP spolurozhoduje.

Sekundární právo

Suma právních norem tvořená akty přijímanými orgány ES/EU na základě primárního práva. Typicky se jedná o nařízení, směrnice, rozhodnutí, stanoviska a doporučení.

Směrnice

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Směrnice jsou zpravidla závazné jen co do výsledku a vyžadují přijetí národního prováděcího předpisu.

Spolurozhodování

Nejpoužívanější legislativní procedura v EU. Při spolurozhodování se na přijímání norem podílí rovným dílem Rada i EP.

Subsidiarita

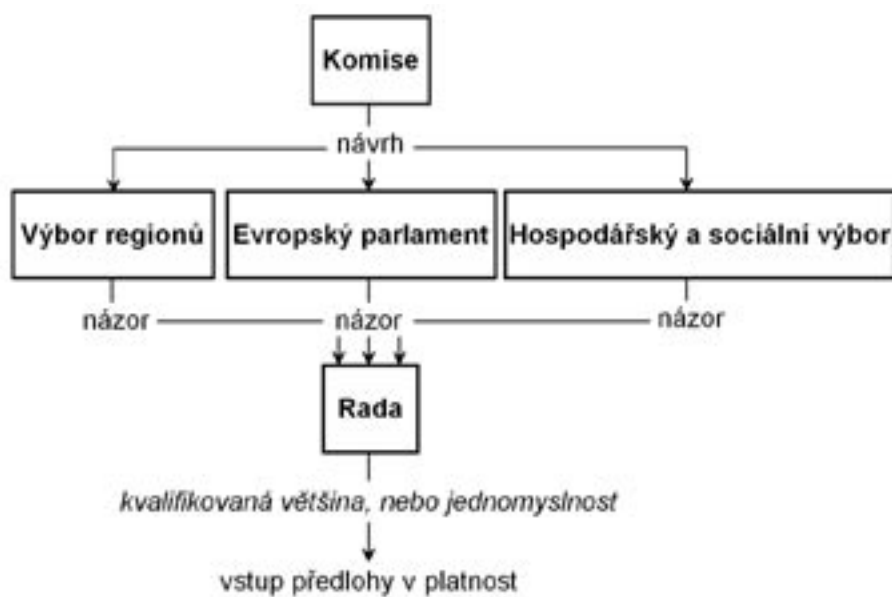
Jeden ze základních principů EU. Podle principu subsidiarity se mají nezbytná rozhodnutí a normy přijímat na té úrovni, která je pro to nejvhodnější.

Třetí pilíř

Agenda spolupráce v oblasti justice a vnitra. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy. Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

V. SCHÉMATA ROZHODOVACÍCH PROCEDUR

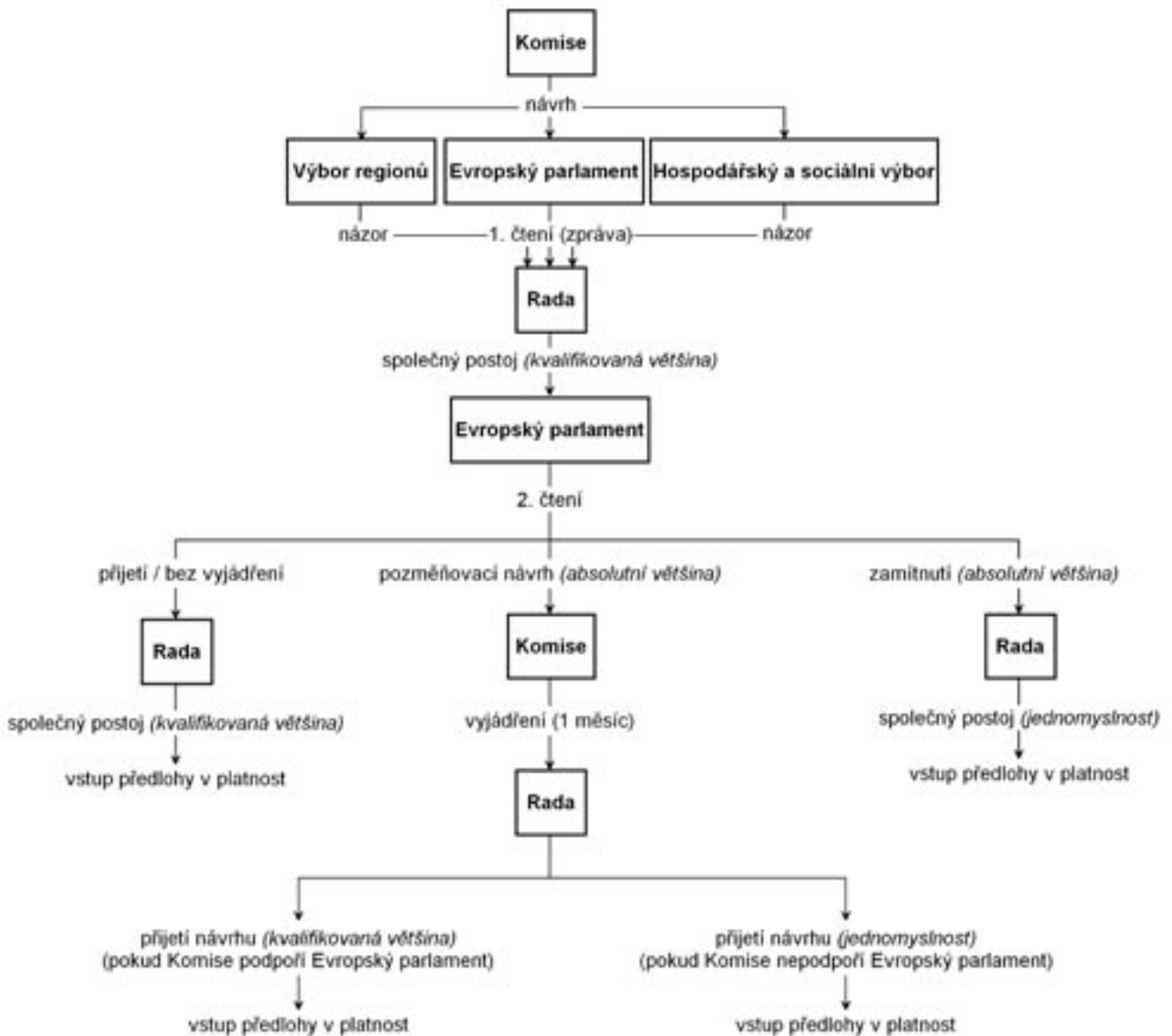
Schéma konzultační procedury

Poznámky

1. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
2. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky není stanovena.
3. Uvedené schéma je jen orientační.

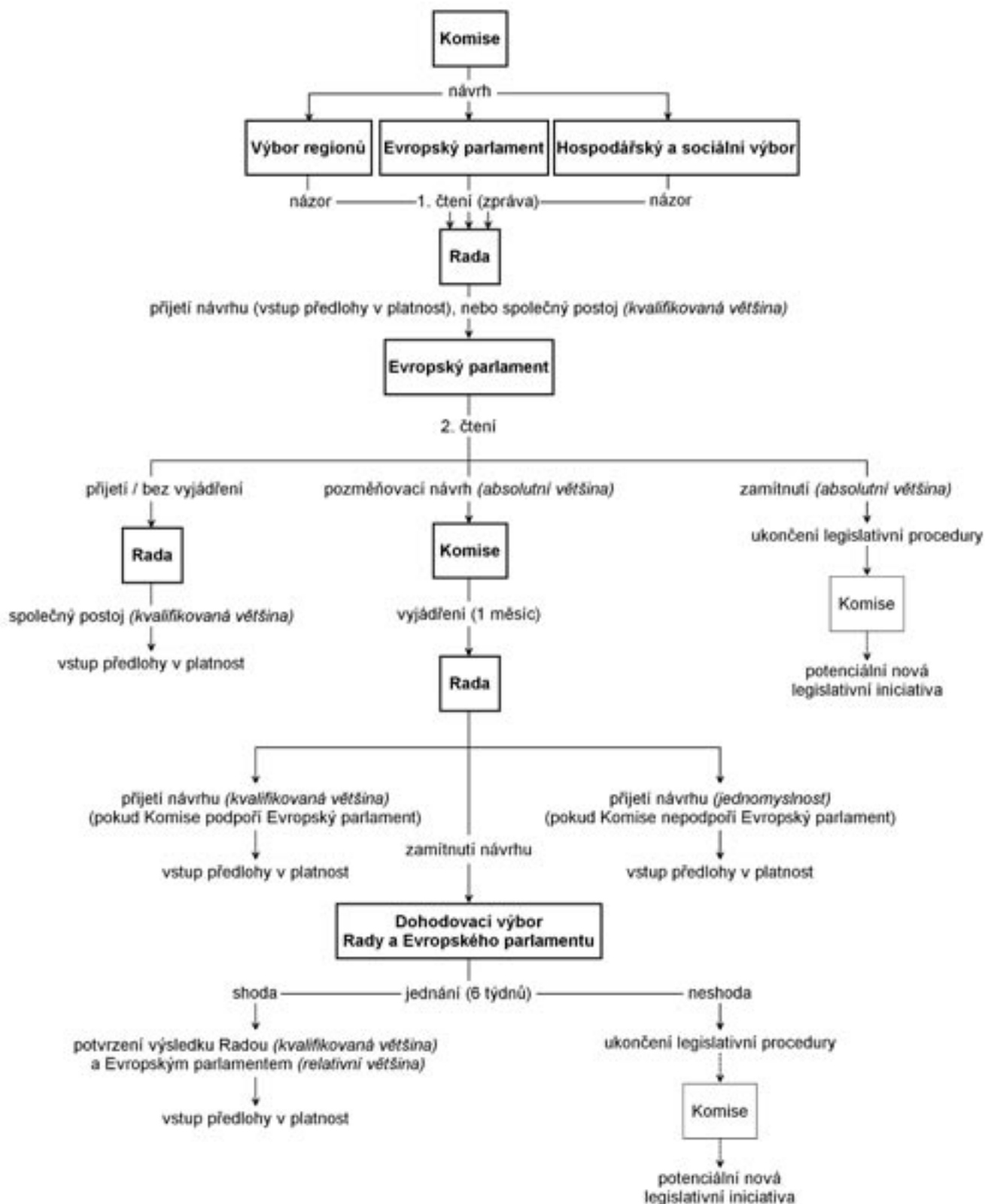
Schéma procedury spolupráce

Poznámky

1. V případě nesplnění požadovaných podmínek legislativního procesu (a v případě neexistence alternativního postupu) projednávání návrhu končí.
2. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
3. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky činí tři měsíce (není-li uvedeno jinak). Po dohodě Rady a Evropského parlamentu ji lze prodloužit o třetinu.
4. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.

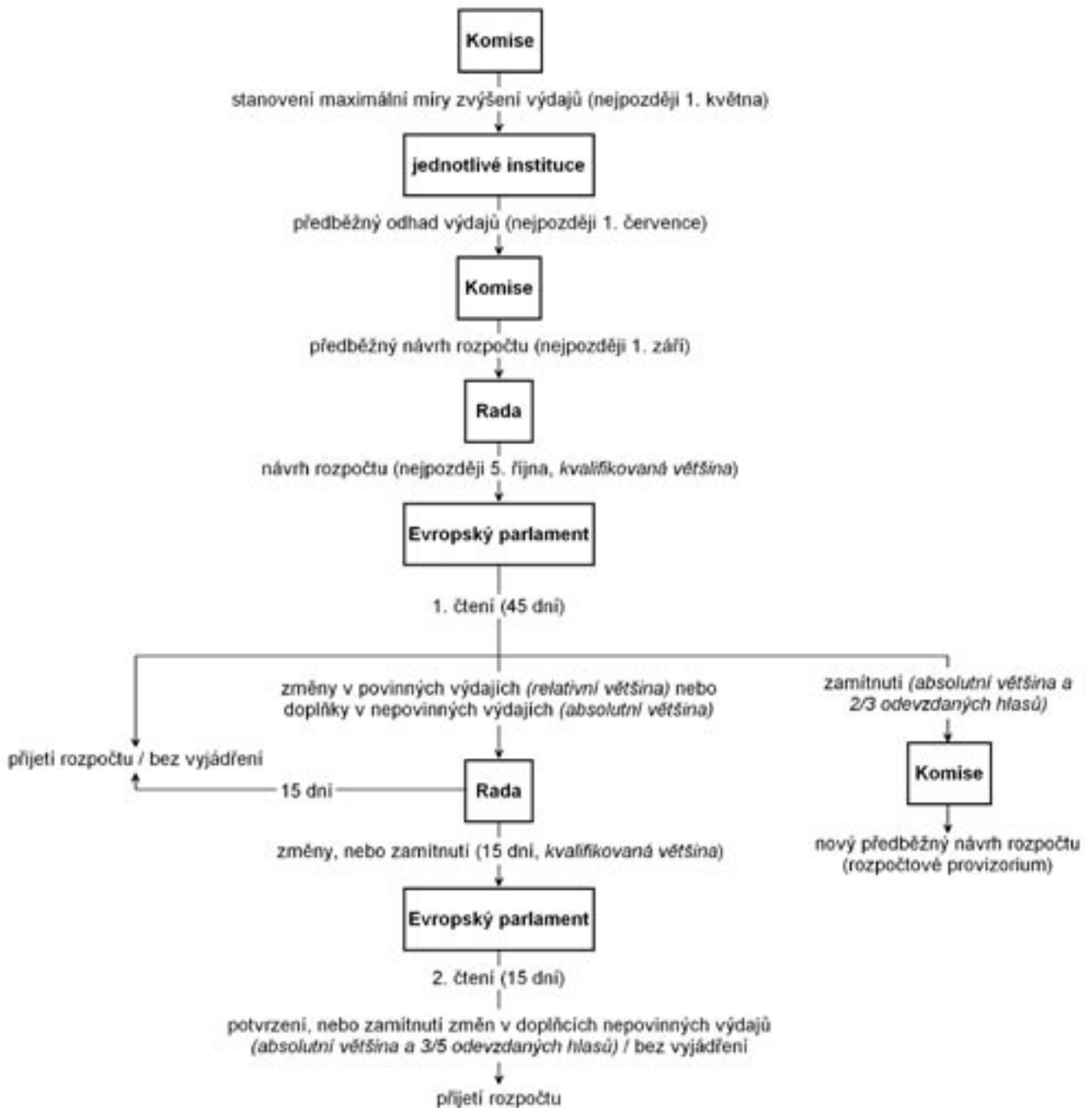
Schéma spolurozhodovací procedury

Poznámky

1. V případě nesplnění požadovaných podmínek legislativního procesu (a v případě neexistence alternativního postupu) projednávání návrhu končí.
2. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
3. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky činí tři měsíce (není-li uvedeno jinak). Po dohodě Rady a Evropského parlamentu ji lze prodloužit o třetinu.
4. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.

Schéma rozpočtové procedury

Poznámky

1. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.